

sreda, 13.07.2005.

[Otvorena sednica]

[Optuženi je ušao u sudnicu]

[Svedok je ušao u sudnicu]

... Početak u 14.37h

SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.
Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda.
Izvolite sesti.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se najavi predmet.

SEKRETAR: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude, ovo je predmet IT-
00-39-T, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem se sekretaru.
Gospodine Harmon, da li ste spremni da nastavite s ispitivanjem
gospodina Browna?

G. HARMON: [simultani prevod] Da, hvala.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Gospođo Loukas, želite li nešto da
kažete pre nego što podsetim gospodina Browna na to da je i dalje obavezan na
osnovu svečane izjave koju je dao na početku svog iskaza?

GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, hvala, časni Sude. Želela bih samo da
kažem da razgovarajući s gospodinom Harmonom, on mi je rekao da smatra da će se
glavno ispitivanje završiti negde u vreme prve pauze. S obzirom na to, u
zavisnosti od toga kada gospodin Harmon završi, predlažem da napravimo pauzu
kada on završi, tako da bih ja mogla da se organizujem na takav način i bila

sreda, 13.07.2005.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudske postupke, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 spremna za napad, časní Sude.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ukoliko to ne znači da ćemo imati
3 dodatnu pauzu, svakako ćemo izaći u susret.

4 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Hvala, časní Sude.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Molim da se pogleda dokazni predmet iz
6 registratora broj 3. Onda ću se pozvati i na registrator broj 1, ali to će biti
7 tek na kraju ispitivanja.

8 SVEDOK: EWAN BROWN [nastavak]

9 [Svedok odgovara putem prevodioca]

10 Ispituje g. Harmon: [nastavak]

11 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

12 P: Gospodine Brown, da li imate registrator broj 3 pred sobom?

13 O: Da.

14 P: Itekako ću obratiti pažnju da pravim pauzu između pitanja i odgovora.

15 Gospodine Brown, hteo bih da Vas uputim na četiri dokazna predmeta koji
16 se odnose na masakr koji se dogodio na Vlašiću. To su dokazni predmeti... najpre
17 ćemo pogledati dokazni predmet pod oznakom 84.

18 Ovaj dokazni predmet, gospodine Brown, to je vanredni izveštaj koji nosi
19 datum 21., mesec se ne vidi najjasnije, iz 1992. godine. Dakle, vanredni
20 izveštaj koji je upućen iz komande 22. lake pešadijske brigade ka komandi

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 1. krajiškog korpusa. A autor ovog teksta je Boško Peulić. Njegovo ime smo
2 videli u ranijim dokumentima, je li to tako?

3 O: Tako je. To je oficir za koga smo juče pomenuli da je bio komandant
4 ove brigade i on je takođe učestvovao u operacijama na Vlašiću.

5 P: Mada u engleskoj verziji nemamo prevod pečata koji se javlja na
6 originalnoj verziji na B/H/S-u, tu, na tom pečatu se vidi da je vreme 8.00
7 časova ujutru. Hoćete li reći, molim Vas, sudijama ukratko o čemu se radi u ovom
8 izveštaju?

9 O: Pa, mislim da izveštaj govori sam za sebe. To je izveštaj o ubijanju.
10 Pominje se 16.30 časova, da je putovao konvoj izbeglica kroz zonu, ustvari,
11 pukovnika Peulića, i policija i Stanica javne bezbednosti /u engleskom
12 transkriptu: "CSB"/ su pratile taj konvoj. Konvoj se zaustavio kod Korićanske
13 Stijene, to je jedna kota blizu planine Vlašić. Tu se dogodilo ubijanje i ljudi
14 su zatim bačeni niz klisuru. I u izveštaju se pominje da je jedan određeni broj
15 policajaca učestvovao u ovome, likvidaciji. Oni kažu, upotrebljavaju reč
16 "likvidacija" i oni zapravo upotrebljavaju termin da je izvršen "genocid nad
17 civilima". I on samo navodi da njegova brigada nije imala nikakve veze sa ovim i
18 traži da se preduzmu neke dodatne, dalje mere: da se osnuje komisija i da se
19 preduzmu sve potrebne mere.

20 P: Pogledajmo sada dokument pod oznakom 85, a zatim ćemo takođe govoriti
21 i o dokumentu označenom brojem 83. Kakav je ovaj dokument koji se nalazi pod
22 brojem 85? Molim Vas, opišite ga za sudije.

1 O: Ovo je dokument koji je napisan sledećeg dana. To je borbeni izveštaj
2 iz 1. krajiškog korpusa, koji komanda 1. krajiškog korpusa šalje Glavnom štabu.
3 I na drugoj stranici se pominje, pod "stanje na teritoriji", kaže se da je ovaj
4 incident već ranije pomenut, da je jedna kolona izbeglica bila praćena u
5 Travnik, a grupa milicionera iz Prijedora i Sanskog Mosta izdvojila je oko 100
6 Muslimana, pobila ih na razne načine i bacila ih u provaliju. Iz toga se vidi da
7 je korpus onu informaciju koju je poslao pukovnik Peulić preuzeo, uključio ovde
8 i poslao Glavnom štabu VRS-a.

9 P: Ako pogledamo engleski prevod, na drugoj stranici, čini se da je ovaj
10 dokument Glavni štab primio 22. avgusta, i to u 14.00 časova. Da li je to tačno?

11 O: Tako je.

12 P: Vi ste ranije tokom svog svedočenja pomenuli to da su korpusi
13 izveštavali Glavni štab ponekad jednom dnevno, a ponekad više puta istoga dana.
14 Da li je to tačno?

15 O: Tako je. Kao što sam rekao, ovi redovni borbeni izveštaji su bili
16 dosta česti.

17 P: Molim Vas, pogledajte sada dokument označen brojem 83. Ovaj dokument
18 je poslat, kako izgleda, istoga dana. Poslao ga je 1. krajiški korpus Glavnom
19 štabu VRS-a. Objasnite, molim Vas, o kakvom se izveštaju ovde radi.

20 O: Pa, ovo je još jedan borbeni izveštaj, mislim da je on poslat nešto
21 kasnije istoga dana, pa bi se iz toga moglo zaključiti da su tu poslata dva
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 borbena izveštaja. Na drugoj stranici, u pasusu trećem, opet se govori o stanju
2 na teritoriji i pominje se to isto ubijanje, "masakr nad civilima, Muslimanima,
3 muškarcima" i da je "to počinjeno 21. avgusta između 18.30 i 19.00 časova". Opet
4 se pominje da je grupa milicionera pratila konvoj izbeglica prema Travniku, i
5 kaže se da je mesto masakra bilo kod Korićanske Stijene, u kanjonu. I kaže se da
6 je bilo "oko 100 ljudi ubijeno na razne načine i ostavljeno u kanjonu". Dakle,
7 ovo je zapravo odjek onog istog ranijeg borbenog izveštaja, a i onog prvobitnog
8 izveštaja koji je sam pukovnik Peulić poslao prethodnog dana.

9 P: U redu. Na kraju, u vezi sa ovim masakrom, hoćete li, molim Vas, da
10 pogledate sada dokument pod brojem 97? Gospodine Brown, čini se da se ovde radi
11 o borbenom izveštaju, odnosno o stanju borbenog morala, koji je pripremio
12 general Talić, a poslat je Glavnom štabu Vojske Republike Srpske. Opet se
13 pominje ovo ubijanje o kome je izvešteno nekoliko dana ranije.

14 Pogledajte, molim Vas, četvrtu stranicu, gornja dva paragrafa. Molim
15 Vas, pogledajte šta tu stoji i objasnite, molim Vas, sudijama kako Vi tumačite
16 ovo što tu piše.

17 O: Na četvrtoj stranici, ovaj gornji pasus, tu se ponovo govori o
18 masakru u Skender Vakufu. I kaže se da je bilo preko 150 ljudi, i da je Stevo...
19 mislim da je tu pogrešno napisano, verovatno se misli na Simu Drljaču, koji je
20 bio načelnik prijedorske policije. A takođe se, u drugom pasusu, pominje da je
21 ova akcija izazvala uznemirenost, odnosno ogorčenje kod većine građana i
22 krajiških vojnika. Međutim, tu se takođe kaže da "ova tamna mrlja koja je
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nanesena nije dobila podršku. Međutim sreća je da međunarodna zajednica o tome
2 nije detaljno upoznata". Prema tome, čini se da su oni bili kritični u odnosu na
3 incident. Međutim, izgleda da takođe ističu činjenicu - bar tako ovde izgleda -
4 da je sreća da međunarodna zajednica nije saznala o tome.

5 P: Gospodine Brown, u Vašem izveštaju -

6 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, to je u regulatoru broj 1.

7 P: Vi to imate pred sobom, gospodine Brown?

8 O: Tako je.

9 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, govorim o delu koji se nalazi
10 na 88. i 89. stranici, i to je paragraf 2.80. On počinje na dnu stranice.

11 P: Gospodine Brown, u svom izveštaju Vi kažete - u ovom pasusu 2.80 - da
12 je: "Od aprila 1992. godine pa nadalje su redovni izveštaji podnošeni o ubijanju
13 civila," u vojsci. I Vi zatim govorite o određenom broju lokaliteta u svojim
14 fusnotama tog izveštaja, koje počinju brojem 400, od 400. fusnote, pa do 412. Tu
15 se opisuje čitav niz incidenata u kojima se vidi da je i vojska učestvovala u
16 ubijanju civila. Ono što bih ja hteo da Vas pitam, gospodine Brown, je: kada ste
17 pregledali ove dokumente, recite sudijama kakva je Vaša ocena, s obzirom na to
18 kako se vojska ponašala u tome, odnosno kakav je bio vojni stav prema ubijanju
19 civila.

20 O: Pa, ovo su, naime, izvodi pre svega iz dnevnih borbenih izveštaja,
21 gde se pominju pojedinačna sela i lokaliteti gde su i civili i zarobljenici -
22 mislim da se nije radilo samo o civilima - bili ubijani. I to su oni koje sam ja
23 bio u stanju da pregledam i koje sam video. Ima tu i opštih navoda o ubijanju
24
25
26
27
28
29
30

1 civila i ne navode se konkretno lokaliteti. Ja mislim da sam i na te ukazao.

2 Juče sam pomenuo incident u Kotor Varoši, gde su oni sami upotreбили
3 izraz "masakr", a onda su to pripisali žrtvama palim u borbi. Kao što sam juče
4 rekao, nisam video nijedan primer, izuzev u opštini Ključ, u Večićima /u
5 engleskom transkriptu: "Vičići"/, gde su preduzete bilo kakve pravne mere u
6 smislu pokretanja krivičnog postupka. I čini se da ti izveštaji na kraju su se
7 svodili ni na šta, odnosno da su vrlo malo postizali.

8 Mislim da ni vojska, čitajući ovu dokumentaciju, nije dalje pratila šta
9 se dešavalo s tim incidentom. I iz ovog poslednjeg komentara - da je sreća da
10 međunarodna zajednica nije o onom incidentu saznala - ja bih zaključio da, mada
11 su oni konstatovali da su se događala ubijanja i u nekim slučajevima bili su i
12 kritični prema njima, međutim, tome nije usledila nikakva pravna mera, odnosno
13 kaznena, pokretanje bilo kakvog postupka, odnosno, gde bi neko bio kažnjen zbog
14 tih ubijanja.

15 P: Gospodine Brown, da Vas sada uputim na dve fusnote: to je fusnota
16 408, koja se odnosi na 1. krajiški korpus, gde se izveštava o masakru sedam
17 nesrba, gde je ubijeno 100 ljudi...

18 GDA PREVODILAC: Ispravka prevodioca: gdje je ubijeno sedmoro ljudi.

19 G. HARMON: [simultani prevod]

20 P: ...a od kojih su bar tri bile žene, da je pet članova 6. lake
21 pešadijske brigade Sanski Most izvršilo ta ubistva. I tu se opisuje... Naime, to
22 je neka vrsta podataka koji su podneseni za pokretanje postupka.

1 O: Ustvari, to je taj jedan slučaj... Kažem da je to jedini slučaj, onaj o
2 kome sam sinoć govorio - ako ima drugih slučajeva, ja ih nisam našao, samo sam
3 našao ovaj. Međutim, mislim da je to opet slučaj gde ništa nije učinjeno. Mislim
4 da ovi ljudi... otvoren je, naime, predmet. Međutim, morao bih da pogledam kroz
5 svoju dokumentaciju, ali mislim da ništa iz toga nije proisteklo, da niko nije
6 bio optužen.

7 P: U Vašoj fusnoti se kaže: "Ljudi koji su učestvovali u ubijanjima su
8 izrazili želju da se vrate svojim jedinicama, a da je tužilac u zoni 1.
9 krajiškog korpusa se složio sa njihovim zahtevom i naložio da se puste, odnosno
10 da se obustavi njihov pritvor i da nema nikakvog razloga da se oni i dalje
11 zadržavaju." Ni posle toga nije bilo nikakve optužnice i tim počinioćima nikada
12 nije suđeno.

13 O: Tako je. To se dogodilo i u Večićićima /u engleskom transkriptu:
14 "Vičići"/. Mislim da su oni samo nakratko bili zadržani u zatvoru, a onda su
15 izrazili želju da se vrate u svoje jedinice, pisali pismo generalu Taliću, rekli
16 da žele da se vrate, i onda u bili pušteni kao da se ništa nije dogodilo.

17 P: Pogledajte sada fusnotu 412. To je izveštaj 6. krajiške brigade,
18 Vojne policije, i nosi datum 7. decembra 1992. godine. Tu se opisuje masovno
19 ubistvo koje je počinjeno u hrvatskim selima /?nad hrvatskim seljanima/ u selu
20 blizu Sanskog Mosta, u selu Škrljevit. Recite, molim Vas, svoj komentar
21 sudijama.

22 O: Pa, ovo je još jedan primer onoga što se događalo. Ovi pojedinci su
23 vrlo kratko bili pritvoreni, a zatim su pušteni da se vrate u svoje jedinice.
24 Mislim da su se čak vratili pod komandu pukovnika Peulića, na Vlašiću. I

1 morao bih ponovo da pogledam svoje dosijee, ali ništa se nije dogodilo tim
2 pojedincima.

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, u vezi sa ovim, mi imamo
4 vojne izveštaje koji su konkretni dokumenti. I meni se čini da su ova pitanja -
5 odnosno, odgovori, a to je iz odgovora moglo da se zaključi - bila nedovoljno
6 precizna, jer svedok je govorio "pa verujem", "ja bih ustvrdio", itd. Prema
7 tome, mislim da bi trebalo da to bude preciznije.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kada svedok kaže "verujem", ja mislim da
9 on izražava time svoje mišljenje, ustvari, da on iz dokumenata nije uspeo da
10 pronađe nikakve daljnje informacije. Je li to tačno, gospodine Brown?

11 SVEDOK: [simultani prevod] Tako je, časni Sude. Samo podsećajući se,
12 čitajući svoje fusnote... Jer prošlo je već neko vreme otkako sam video te
13 dokumente, skoro godinu ili više. Sećam se da sam pregledao neke od zabeleški
14 tužioca i da nijedan primer nije bio, koga sada mogu da se setim, da je bilo šta
15 učinjeno nakon one prve preliminarne istrage. Nijedan pojedinac u ova tri
16 incidenta nije poslat u zatvor, ili zadržan u pritvoru neko duže vreme, niti
17 izveden na sud.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, možda sam pogrešao primer naveo. Vi
19 ste rekli: "Verujem da su se oni čak vratili u jedinicu pukovnika Peulića." I
20 onda ste rekli: "U Vlašić." Ne znam, koliko se ja sećam, radilo se o planini
21 Vlašić, gde se taj incident desio, a ne znam da li je bilo...

SVEDOK: [simultani prevod] To je drugi incident, časni Sude. Mislim da je to...

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ali ne ulazeći u dublje detalje, Vi ste rekli, kada ste rekli "verujem", da ustvari Vi niste sigurni u to. Da, bar prema Vašem sadašnjem saznanju, Vi niste u stanju da date bilo kakvu čvršću izjavu u tom smislu?

SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja bih rekao da iz onoga što se sećam - kada sam u ono vreme, dok sam radio na tome, analizirao ovo - i podsećajući se samo na osnovu ovih fusnota, nisam video tada da je ijedan od ove trojice /?iz ova tri incidenta/ bio optužen ili osuđen za bilo šta.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Međutim, Vi ste rekli: "Verujem da su se oni vratili," i pomenuli ste komandanta i konkretno mesto. Pretpostavljam da to nije Vaše sadašnje saznanje, da oni nije dovoljno da bi...

SVEDOK: [simultani prevod] Pa, u tim vrlo uskim pitanjima, da li se radi o Vlašiću, odnosno da li su bili pod Peulićem - da, tu nisam baš sasvim siguran.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Vi ste objasnili takođe da se ne sećate da su bilo kakve mere preuzete protiv osumnjičenih dalje.

SVEDOK: /prevod engleskog transkripta: "Ne, ne sećam se."/

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, ovo ste mogli učiniti i
2 u toku unakrsnog ispitivanja, odnosno da ispitajte koji je stepen saznanja koje
3 ovaj svedok ima, odnosno šta on tačno zna od onoga što je naveo iza reči
4 "verujem".

5 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, ali imam vrlo malo vremena za
6 unakrsno ispitivanje i nisam želela to na taj način da upotrebim.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, u redu. To je sasvim razumljivo.

8 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Imam jedno pitanje. Nakon analize
9 ove stranice Vašeg izveštaja, vidi se tu da Vi pominjete jedan broj masakara.
10 Pominju se ubijanja civila, ubijanja zatvorenika, ubijanja koja su počinile
11 razne grupe. Pa bih hteo da Vas pitam sledeće, i to nakon što sam saslušao Vaše
12 odgovore: da li su, naime, vojne vlasti radile na određeni način u jednom
13 zatvorenom krugu? Ima se utisak da su ovi izveštaji samo pripremani za potrebe
14 vojske i da se nije mnogo razmišljalo o tome šta će dalje biti sa tim
15 izveštajima. Pa se čovek čak može zapitati zbog čega su uopšte i sastavljani,
16 ako je i bila namera da oni ostaju samo unutar vojske, unutar štaba, dakle, kao
17 neka vrsta interne informacije. Moje pitanje je: da li ste Vi pronašli, dok ste

1 vršili svoje analize, da li su neki od ovih izveštaja slati dalje, dostavljani
2 civilnim vlastima? Jer Vi u svom odgovoru ste rekli: "Ja nisam video nikakve
3 izveštaje o tome da je ovim ljudima suđeno, da su išli u zatvor." Međutim, nije
4 do vojske da ovim ljudima sudi, nije vojska ta koja može da sudi ili osudi ljude
5 kao što su, recimo, policajci, ovi policajci koji su izvršili te zločine. Vojska
6 treba da dalje prosleđuje takve izveštaje civilnim vlastima preko svog
7 Ministarstva odbrane, i tako dalje. Tako da bi onda civilne vlasti pozvale na
8 odgovornost ove izvršioce.

9 Prema tome, moje pitanje je isto kao i juče: da li su ti izveštaji bili
10 prosleđivani dalje ili su oni bili samo slati Glavnom štabu, ili su namenjeni
11 samo vojsci bez da se dalje prosleđuju nadležnim vlastima?

12 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, verujem da je većina tih pojedinačnih
13 incidenata koji se pominju u ovim redovnim borbenim izveštajima, da su oni slati
14 u Glavni štab VRS-a, kao i onaj slučaj gde se pominju ubijanja na Vlašiću i u
15 Kotor Varoši, koje sam juče pomenuo. Prema tome, to su izveštaji koji su išli
16 Glavnom štabu.

17 Što se tiče pitanja da vojska nije sudila civilima ili policajcima, ja
18 nisam pravni stručnjak, ali bih se složio da postoje druga odgovorna tela koja
19 bi bila zadužena da to čine.

20 Međutim, general Talić i vojska su imali telo vojno tužilaštvo i postoji
21 takođe vojni sudski sistem. Ja znam da je tužilac pribavio zapisnike sa suđenja

1 na vojnim postupcima, vojnim suđenjima. Recimo, u onom slučaju ubijanja onih 200
2 muškaraca u Kotor Varoši, čak i na osnovu izveštaja koji je otišao u Glavni
3 štab, tu se ističe da su izvršioci bili vojna lica. Mislim da je tu pominjano da
4 se radilo o lakoj pešadijskoj brigadi iz Kotor Varoši. Nakon pregleda dokumenata
5 sa vojnih suđenja, ja nisam našao da je nad bilo kojim vojnim licem vršena
6 istraga ili pak da je bilo podvrgnuto sudskom postupku. Znam da je komandant
7 brigade iz Kotor Varoši, ove lake pešadijske brigade, ostao komandant, ostao na
8 toj funkciji do 1993. godine. Prema tome, to je jedna stvar.

9 Što se tiče onog pitanja gde su ti izveštaji dalje prosleđivani iz
10 korpusa, da li su nekuda prosleđivani osim u Glavni štab – kao što sam juče
11 rekao - nama nije bilo omogućeno, mada smo u mnogim prilikama to tražili, da
12 dobijemo uvid u dokumente Glavnog štaba VRS-a, kako bismo mogli i njih da
13 pregledamo. No čini mi se, kada se pogledaju ovi izveštaji o borbenoj gotovosti
14 i iz činjenice da oni sami su prosleđivali ove informacije, iz činjenice da je
15 postojao sistem komunikacije koji je funkcionisao, da je bilo primera gde su
16 podnošeni izveštaji na nekim skupovima i da su postojale i alternativni metodi
17 kako su ti izveštaji slati naviše. Na primer, jedan od tih puteva je bio kroz
18 lanac, odnosno hijerarhiju u policiji; a civilna hijerarhija bi bio drugi
19 primer. A pominju se takođe međunarodni mediji u vezi sa ovim incidentima. Prema
20 tome, bilo je raznih načina na koje su ove informacije mogle doći do /?drugih/
21 aktera. I mislim, što se tiče ovog masakra na Vlašiću, da se pominje u knjizi
22 Davida Owena, *Balkanska odiseja*, da je on posetio Banja Luku u to vreme.

1 Delimično upravo i zbog toga što se govorkalo da je u tom području došlo do
2 ubijanja. Prema tome, to je jedan primer gde, uprkos onome što je rečeno u
3 Krajiškom korpusu – hvala Bogu da međunarodna zajednica nije saznala za ovo –
4 postojali su mehanizmi putem kojih su ovi incidenti razotkrivani, odnosno o
5 njima se saznávalo.

6 Prema tome, ovo su neka ograničenja, ja kada Vam dajem odgovore ne mogu
7 baš sve da Vam odgovorim, no postojali su metodi komunikacije.

8 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Ako pogledamo fusnotu 412, na 89.
9 stranici, vidimo da se tu pominje - to je na 90. stranici - Vi pominjete
10 izveštaj iz kancelarije vojnog tužioca koji se odnosi na ubistvo počinjeno
11 protiv civila. Dakle, to je bilo moje pitanje: ako ste Vi pronašli ovaj
12 dokument, za ovaj konkretan slučaj, i njega ovde pomenuli, da li to znači da Vi
13 niste pronašli nikakve tragove da je taj izveštaj prosleđen drugim vojnim
14 tužiocima za one druge incidente koje ste pomenuli? Možda nisam baš sasvim
15 jasan. Zbog čega u ovom konkretnom primeru koji ste Vi pomenuli postoji izveštaj
16 iz kancelarije vojnog tužioca, a zašto u onim drugim slučajevima Vi ne navodite
17 te izveštaje? Da li je to zbog toga što oni ne postoje ili je to zbog toga što
18 Vi niste imali pristupa relevantnim dokumentima?

19 SVEDOK: [simultani prevod] Časni Sude, kada sam ja pregledao
20 dokumentaciju vojnog tužioca, ja, pregledajući tu dokumentaciju, nisam pronašao
21 nikakve indicije koje bi ukazivale na druge predmete, da bi se ukazivalo na to
22 da su neki ljudi zapravo prošli kroz taj ceo sistem tužilaštva.

23 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Vi, znači, ste imali pristupa
24
25
26
27
28
29
30

1 dokumentaciji vojnog tužilaštva, je li tako?

2 SVEDOK: [simultani prevod] Da, ja sam imao pristupa dokumentaciji vojnog
3 tužilaštva 1. krajiškog korpusa, odnosno vojnog tužioca 1. krajiškog korpusa, a
4 članovi Tužilaštva ovog Suda su takođe bili u mogućnosti da pogledaju neke od
5 dokumenata u Glavnom štabu, odnosno iz vojnog tužilaštva uopšte, čitave vojske.
6 I ja sam svakako pregledao dokumente vojnog tužioca 1. krajiškog korpusa. I
7 razlog zbog čega sam te dokumente uopšte gledao je taj što sam iz jednog
8 izveštaja iz arhiva 1. krajiškog korpusa našao jedan izveštaj koji je ukazivao
9 na to da je vođena određena istraga u vezi sa masakrom u školi Velagići u
10 Ključu, i meni se tada učinilo da je 1. krajiški korpus - zapravo, vojni tužilac
11 - počeo istragu o tom ubijanju civila u školi, i to se videlo iz njihovih
12 dokumenata. Prema tome, ja sam smatrao da to treba malo dalje da preispitam, pa
13 sam zatražio od vojnog suda da mi dostave tu dokumentaciju. I u tom konkretnom
14 slučaju, jedan pojedinac je bio osuđen /?optužen/ zbog ratnih zločina. Ja sam
15 zapravo zbog toga i tražio dalje, jer ako je postojao jedan slučaj, možda ih je
16 bilo i mnogo više. I smatrao sam da, ako postoji još takvih slučajeva, da ja
17 treba da znam za njih. Zbog toga smo i pregledali dokumentaciju vojnog tužioca u
18 Banja Luci.

19 Kada smo dobili te dokumente - a to je bilo jedini primer koji sam ja
20 našao pregledajući sve ove dokumente - dakle, kada smo ove druge pregledali i
21 sledili šta se dalje sa njima dogodilo, ispostavilo se da su oni se prosto
22 ugasili negde tokom 1993. godine. I mislim da je zapravo ovaj slučaj, ovaj

23

24

25

26

27

28

29

30

1 predmet možda bio reaktiviran na samom kraju rata ili nakon završetka rata. I to
2 je samo taj jedan jedini slučaj.

3 U drugim primerima nisam pronašao ništa o incidentima koji su imali veze
4 sa 1. krajiškim korpusom. Dakle, ništa o tome da je vršena istraga da se utvrdi
5 šta se sa njima događalo. To su ovi slučajevi koji su već pomenuti, Škrļjevita,
6 i ono što je gospodin Harmon pomenuo, mislim Čarakovo. Ostali... Ono što smo mi
7 nalazili kod vojnog tužioca, bilo je dosta primera nesrba koji su prolazili kroz
8 ovaj sistem, a bilo je i slučajeva gde je za Srbe takođe vršena istraga zbog
9 napada na druge Srbe. Međutim, ništa drugo ne postoji što bi dovelo u vezu ove
10 incidente sa sudskim spisima.

11 SUDIJA HANOTAEU: [simultani prevod] Hvala.

12 I još jedno pitanje, na koje Vi možda ne možete da odgovorite zapravo.
13 Mesto koje su imala ta vojna tužilaštva u vojsci, da li su potpadali isključivo
14 pod vojsku ili su pak bili podređeni nekom Ministarstvu pravde? Dakle, da li su
15 bili samo pod vojnom vlašću ili pak i pod civilnom?

16 SVEDOK: [simultani prevod] Neko ko ima više iskustva u pravnim stvarima
17 bi mogao da odgovori na to. Mislim da ja ne mogu da Vam dam odgovor na to. Žao
18 mi je, časni Sude.

19 SUDIJA HANOTEAU: [simultani prevod] Puno Vam hvala, gospodine.

20 G. HARMON: [simultani prevod]

1 P: Gospodine Brown, kako objašnjavate manjak krivičnog gonjenja i
2 kažnjavanja koja ste konstatovali u vezi ovih zločina, u vezi vojnih izveštaja?
3 Sa druge strane, imate česta priznavanja u ovim dokumentima, upozoravanja da
4 treba da se pridržavaju Ženevskih konvencija.

5 O: Iznenaduje me pominjanje da se nisu poštovale Ženevske konvencije. I
6 ja ne vidim nužno neku vezu između toga i ubistava /kako je prevedeno/. Pominju
7 se ljudi u zatočeničkim logorima, kojima tamo nije mesto. Jasno se pominje da su
8 ljudi proganjani. I iznenaduje me da, sa jedne strane se takve stvari pominju
9 dok, sa druge strane se pominje u dokumentima poštovanje Ženevskih konvencija.
10 Ali činjenica je da su se te aktivnosti odvijale tokom jednog izvesnog
11 vremenskog perioda. Ali te izjave u dokumentima su bile tek mrtve reči na
12 papiru.

13 P: Gospodine Brown, imam još malo vremena. Želeo bih da govorimo o dve
14 teme. Najpre bih želeo da govorimo o premeštanju, preseljavanju i progonu ljudi
15 sa područja 1. krajiškog korpusa. Na osnovu dokumentacije koju ste imali na
16 uvid, da li biste mogli da nam kažete kakav je bio stav vojske po pitanju
17 progona i premeštanja? I da li biste mogli da nam kažete koje je bilo njeno
18 učešće u tim događajima?

1 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ovo se pominje u izveštaju
2 gospodina Browna na stranici 110, pa sve do stranice 122.

3 P: Mi ćemo sada pogledati nekoliko dokumenata, gospodine Brown. Tako da
4 nema potrebe da sada konkretno navodimo dokumente, već me interesuje Vaše opšte
5 mišljenje o tome šta piše u dokumentima kada se govori o učešću vojske i o stavu
6 vojske prema premeštanju i progonu?

7 O: Na osnovu dokumenata vojska je bila upoznata da se te stvari
8 događaju. I ima dokaza da su oni pomagali u tom procesu, i da su dejstvovali
9 zajedno sa policijom i zajedno sa civilnim vlastima, kako bi se taj proces
10 odvijao. Sećam se makar jednog dokumenta gde su to oni aktivno podržavali i
11 ohrabrivali civilne vlasti da se i više uključe u taj proces.

12 P: Gospodine Brown, da li biste mogli vlastitim rečima da nam kažete šta
13 znači "preseljenje", imajući na umu dokumente u vezi vojske koje ste pročitali?

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Svedok je rekao: "Ovako napamet, sećam se
15 jednog dokumenta." Možda bi bilo od pomoći...

16 G. HARMON: [simultani prevod] Mi ćemo pogledati taj dokument za koji
17 trenutak. Ja ću pokazati gospodinu Brownu taj dokument za par trenutaka, a ja
18 sam svestan koliko je sati. Ako se Obrana slaže?

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pristajemo.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite nastavite.

1 G. HARMON: [simultani prevod]

2 P: Gospodine Brown, s obzirom na dokumente koje ste pregledali, često se
3 pominje preseljavanje. Da li biste mogli da nam kažete šta je to značilo?

4 O: Mislim da je "preseljenje" značilo bilo prisilno preseljavanje
5 pojedinaca sa područja koja su želeli da budu pod njihovom kontrolom ili pak
6 svesnost da pojedinci, iz straha ili iz nekog drugog razloga, odlaze i neće se
7 više vratiti.

8 P: Gospodine Brown, sad ću Vas uputiti na više dokumenata i interesuje
9 me Vaš komentar u vezi tih dokumenata. Najpre, tabulator 88. Da dam dovoljno
10 vremena svima da to pronađu u registratorima. Dakle, tabulator 88. Kao što
11 vidite, gospodine Brown, to je dokument od 1. juna. Dakle, to je bilo tri
12 nedelje nakon što su bili najavljeni /?objavljeni/ strateški ciljevi, i ovo je
13 dokument 1. krajiškog korpusa. Potpisao ga je pukovnik Vukelić. I izveštaj je o
14 aktuelnoj političkoj i bezbednosnoj situaciji.

15 I molim da pogledate treći paragraf u dokumentu. Pročitaću Vam taj
16 paragraf. Govori se o tome da se "svakodnevno razoružavaju pojedinci i grupe,
17 naročito u samom gradu". I onda se kaže: "Deo muslimanskog i hrvatskog
18 stanovništva se iseljava, a regija bosanske Krajine donela je odluku da im se
19 omogući iseljavanje, pod uslovom da se dozvoli iseljavanje Srba iz centralne
20 Bosne i mesta sa pretežno muslimanskim i hrvatskim stanovništvom. Za one koji se
21 iseljavaju zabranjuje se svaki kasniji povratak."

22 Da li biste mogli ukratko da nam ovo prokomentarišete? Imamo i više
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dokumenata koje možemo da pogledamo s tim u vezi.

2 O: Dakle, jasno pokazuje da su bili svesni toga da ljudi odlaze, da se
3 iseljavaju. Takođe, i da su svesni toga da je krajiška regija izdala odluke.
4 Dakle, postoji pitanje saradnje ili njihovog saznanja o tome šta se dešava. I
5 takođe su svesni toga da se Muslimani i Hrvati iseljavaju, a da se Srbi
6 preseljavaju na teritoriju Republike Srpske, i pominje se to da se Srbima neće
7 dozvoliti da se vrate /kako je prevedeno/.

8 P: Gospodine Brown, da Vas uputim na tabulator 87.

9 O: Mogu li samo još nešto da prokomentarišem u vezi ovog dokumenta? Na
10 drugoj stranici, pri vrhu. Naime, ovaj dokument je napisan svega nekoliko dana
11 nakon napada na Prijedor, i ističe se šta se uopšteno dešava u korpusu, ali se
12 konkretno ističe pitanje Prijedora. I u gornjem paragrafu, pominje se... dakle, to
13 je pri dnu prve stranice, kaže se: "Najteže borbe vođene su na području
14 Hambarina, Prijedora i Kozarca. Borci i jedinice pod komandom prijedorske regije
15 očistili su Hambarine i Kozarac, a potpuno su uništili ubačenu jedinicu Zengi.
16 Ove jedinice uhapsile su preko 2.000 pripadnika Zelenih beretki koji se nalaze u
17 Omarskoj. 135 njih je u zatvoru Stara Gradiška" - to je zatvor koji je JNA
18 koristila; to je u Hrvatskoj, s druge strane granice, a /?1./ krajiški korpus je
19 vodio taj zatvor - "a oko 5.000 je u Trnopolju. Među uhapšenima nalazi se i veći
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 broj časnika organizatora paravojnih formacija."

2 Zatim se dalje govori o tome da: "Komandant korpusa pismeno je pohvalio
3 sve borce i starešine za odlučnost, ispoljenu umešnost i hrabrost. Oni su primer
4 kako treba postupati u odbrani SRBiH." I zatim se pominju neki pripadnici vojske
5 koji su poginuli i bili ranjeni tokom tih borbi.

6 Dakle, i ovo po meni, ukazuje na to da je korpus bio upoznat sa time da
7 je došlo do napada. I izdaje se pohvala jedinici koja je u tome učestvovala.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne znam da li ste pogledali, gospodine
9 Brown, na ekran, ali u svrhu zapisnika morate, molim Vas, sporije da govorite.
10 Dakle, ne samo zbog prevoda, već i zbog zapisnika.

11 SVEDOK: [simultani prevod] Izvinjavam se.

12 I dakle, "nekih 7.000 njih, pripadnika Zelenih beretki" - kako ih zovu -
13 "su u Omarskoj i Trnopolju."

14 GDA LOUKAS: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude, mislim da u
15 dokumentu piše 2.000, a ne 7.000.

16 SVEDOK: [simultani prevod] Mislio sam 7.000 ukupno.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 13.07.2005.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 G. HARMON: [simultani prevod]

2 P: Gospodine Brown, da pogledamo sledeći dokument, jer uskoro će nam
3 isteći vreme, a želeo bih da pogledamo još nekih 15-ak dokumenata.

4 Ovaj dokument je napisan sledećeg dana nakon ovog dokumenta. Naći ćemo
5 ga u tabulatoru 87. To je dokument 1. krajiškog korpusa od 2. juna. Sam general
6 Talić ga je napisao, reč je o redovnom borbenom izveštaju. I pri kraju drugog
7 paragrafa stoji: "U rejonu Dervente i dalje se povremeno dejstvuje
8 artiljerijskom vatrom zbog nepredavanja oružja muslimanskih ekstremista. I
9 iseljeno je muslimansko stanovništvo iz rejona Lišnja."

10 Da li biste mogli da nam prokomentarišete ovaj dokument?

11 O: Mislim da je jasno da on ovde govori o selu Lišnja, to je bilo
12 muslimansko selo u opštini Prnjavor.

13 P: Molim da pogledate dokument u tabulatoru 72. Ovaj dokument je svega
14 par dana nakon što je general Talić uputio dokument Glavnom štabu. Datum je 4.
15 jun. Upućen je iz Kriznog štaba Sanski Most, i ovde imamo navedene njihove
16 zaključke. Želeo bih da Vam skrenem pažnju na prvi paragraf – to je zapravo prvi
17 zaključak – i tu stoji: "Mirko Vručinić, Nedeljko Rašula i pukovnik Neđo Aničić
18 zaduženi su za rešavanje pitanja zarobljenih i njihovu kategorizaciju i
19 deportaciju na Manjaču." A navedene su kategorije: prva kategorija je kategorija
20 političari; druga kategorija - nacionalno ekstremni; treća kategorija - ljudi

1 su nepoželjni na teritoriji opštine Sanski Most. A zatim se kaže: "U duhu toga,
2 obaviti razgovor s pukovnikom Stevilovićem iz 1. krajiškog korpusa."

3 Gospodine Brown, ovo je dokument u kojem se govori o deportaciji. Moje
4 prvo pitanje je sledeće. Pominje se Manjača. Šta je Manjača, recite nam.

5 O: Manjača je bio zatočenički logor na teritoriji opštine Banja Luka
6 kojim je upravljala vojska.

7 P: Ovdje se govori o deportaciji ljudi koji su, iz kategorija, zapravo
8 civili. Da li je to tačno?

9 O: Da. Čini mi se da da.

10 P: Da li biste mogli još nešto da nam kažete o ovom dokumentu i vezi
11 dokumenta sa vojskom?

12 O: Na osnovu drugih dokumenata, poznato mi je da su ljudi deportovani iz
13 Sanskog Mosta u logor Manjaču. A da kažem za zapisnik da je pukovnik Stevilović
14 bio načelnik bezbednosti u korpusu, bio podređen generalu Taliću.

15 P: A ti ljudi koji su iz Sanskog Mosta prebačeni u Manjaču, prebačeni su
16 uz pomoć vojske, zar ne?

17 O: Mislim da je u tome pomagala policija, policija ih je sprovela u
18 logor. Neki pojedinci su preminuli tokom tog prevoza. O tome imamo dokaza u
19 dokumentaciji.

20 P: Gospodine Brown, molim da pogledate tabulator 90. Dokument je napisao
21 gospodin /?general/ Talić nekih mesec dana nakon što su objavljeni strateški
22 ciljevi. Datum je 14. jun, upućen je Glavnom štabu: "Stanje borbenog morala
23
24
25
26
27
28
29
30

1 jedinica 1. krajiškog korpusa."

2 Pre nego što Vam skrenem pažnju na onaj deo gde se govori o progonu,
3 molim da pogledate prvi paragraf. Pet redova pre kraja tog paragrafa, general
4 Talić kaže: "Celo područje odgovornosti je u potpunosti pod kontrolom." Govori o
5 zoni odgovornosti koja je, dakle, pod njegovom odgovornošću, zar ne?

6 O: Da.

7 P: Pogledajmo sada treću stranicu, to je paragraf direktno iznad broja
8 3. Pročitaću Vam: "Najteža situacija je sa izbeglicama iz redova Muslimana i
9 Hrvata na području Autonomne Regije Krajina i njihovim obezbeđenjem i ishranom.
10 Pokušaj da se proteraju u centralnu Bosnu nije uspeo zbog teškoća u prevozu i
11 otpora da napuste svoje mesto."

12 Molim da nam ovo prokomentarišete, gospodine Brown.

13 O: Dakle, ovo pokazuje da su znali da se ljudi progone i da se on ovde
14 više brine zbog logističkih poteškoća u ovom procesu, a i zbog toga što neki
15 žele da ostanu tu, pa osećaju revanšizam i osvetu. I jedini razlog zašto oni
16 nisu prognani je zapravo zato što imaju logističkih poteškoća da to učine.

17 P: Pogledajmo stavku iz tabulatora 94. Ovo je izveštaj 1. krajiškog
18 korpusa od 28. jula. Upućeno je Glavnom štabu vojsku. Skrenuo bih Vam pažnju na

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dela iz ovog dokumenta. Najpre, treći paragraf, citiraću. "U gradu Banja Luka i
2 ostalim većim mestima stalno je u porastu zahtev i organizovano iseljavanje
3 hrvatskog i muslimanskog stanovništva. Smatramo da na ovome vlasti opštine i
4 regije trebaju daleko više raditi."

5 Kada kaže "mi smatramo", da li pod time misli na 1. krajiški korpus?

6 O: Da, čini se da da.

7 P: Molim da nam i ovo prokomentarišete.

8 O: Ono što je očigledno da on kaže je da su upoznati s ovim povećanim
9 zahtevima za organizaciju i odlazak nesrba, i smatra da regionalne vlasti
10 trebaju više da rade na tome kako bi se taj proces olakšao. On ne kaže da to ne
11 treba da se dešava. On nije da se ne slaže sa time, već čini se da nastoji da
12 ohrabri da se nastavi s ovim odlaskom.

13 P: U to vreme, general Talić je bio na čelu Krajiškog korpusa. On je bio
14 u štabu Autonomne Regije Krajina, zar ne? To smo videli iz pređašnjih
15 dokumenata?

16 O: Ne znam da li je u to vreme još uvek postojao štab ARK-a, morao bih
17 to da proverim. Ali svakako je on bio značajan starešina, komandant. On je bio
18 jedan od pet komandanata korpusa i imao je najveći korpus Vojske Republike
19 Srpske. I jasno je da je bio važna vojna ličnost.

1 P: Samo nakratko, pogledajmo drugu stranicu ovog dokumenta. Tu se
2 pominje neko o kom ste već govorili. To je na drugoj stranici, u paragrafu 5. Tu
3 pominje i Veljka Milankovića: "Među takvim se nalaze i pojedine starešine kao
4 što je poručnik Milanković Veljko, odličan borac ali sklon raznim mahinacijama."
5 Da li to vidite?

6 O: Da.

7 P: Vjerujući /?Zahvaljujući/ tome da je on bio izuzetan borac, Veljko
8 Milanković je ostao u VRS-u - Vi ste nam rekli - uprkos ovim mahinacijama i
9 krivičnim prestupima koje je počinio, o tome ste govorili. Dakle, recite nam
10 koja je veza između ovoga što je on, s jedne strane, bio dobar vojnik i neko ko
11 je ostao u VRS-u.

12 O: U ovom slučaju, mogu samo da pretpostavim da je bilo važnije za njega
13 da je on bio odličan borac i da pomaže u radu korpusa, a te mahinacije kojima je
14 on pribegavao su bile od manje važnosti u odnosu na njegovu mogućnost da
15 komanduje unutar korpusa tokom borbi. I kao što sam već rekao, on je ostao u
16 korpusu, bio je upućen u Knin, bio je ranjen. I zapravo znam, na osnovu onog
17 dokumenta, da je on dobio odlikovanje od generala Talića.

18 P: Gospodine Brown, u ovim izveštajima koje ste Vi pogledali govori se o
19 odlasku ljudi iz opština. I mogao bih da Vas uputim na tabulator 93.

20 O: Da. Imamo dokumente gde se navode konkretne brojke. Imamo i druge

1 dokumente koji nisu isključivo vojne prirode, u kojima se takođe navode brojke.
2 Nisam siguran da li je ovaj dokument iz tabulatora 93...

3 P: Molim da pogledate prvi paragraf ovog dokumenta, gospodine Brown.

4 O: Da, ovo je jedan primer. "Hrvati iz Kotor Varoši" i navode se tri
5 sela. Govori se o "masovnom odlasku", za period od 15. do 25. jula 1.000 ljudi
6 se iselilo sa teritorije opštine.

7 P: Gospodine Brown, predočiću Vam dokument koji ste /?niste/ imali na
8 raspolaganju kada ste u Kancelariji tužilaštva pripremali ovaj izveštaj. Reč je
9 o tabulatoru 86 i želim da nam prokomentarišete dokument. Reč je o izveštaju
10 Srpske Republike Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za unutrašnje poslove
11 Sarajevo, i upućeno je predsedniku Predsedništva i predsedniku Vlade. Dakle,
12 upućeno je vojnom rukovodstvu. Dakle, to je izveštaj o radu koji treba da ima
13 Ministarstvo unutrašnjih poslova /kako je prevedeno/, od 17. jula.

14 PREVODILAC: Ispravka prevodioca. Upućeno je političkom rukovodstvu.

15 G. HARMON: [simultani prevod]

16 P: Dakle, to je izvještaj, u suštini, u kojem se govori o sastanku koji
17 je održan u Beogradu 11. jula i govori se o analizi situacije u Bosni.

18 Na trećoj stranici dokumenta kaže se: "Vojska, krizni štab i ratna
19 predsjedništva su zatražili da vojska privede i zarobi što je više civila
20 moguće. /nedostaje simultani prevod/ Uslovi u nekim od tih logora su loši. Nema
21 hrane. Ponekad pojedinci ne poštuju međunarodne norme," i tako dalje.

1 Kad je reč o vojnim dokumentima koje ste Vi pogledali - u kojima se
2 govori o tome kako se vojska postavila prema preseljavanju i progonu ljudi -
3 molim Vas da nam prokomentarišete ovaj konkretni primer, imajući na umu te
4 dokumente.

5 O: Vojska je vodila operacije, ljudi su privođeni, odvođeni u
6 zatvoreničke logore, ponekad preseljavani u druge zatočeničke logore, a takođe
7 se pominje i to da su ljudi bili prognani ili su odlazili, iseljavali se na
8 jedan organizovan način. Tako da vidimo da ovo odražava neke druge dokumente
9 koje sam pogledao.

10 P: Dakle, mi smo već pogledali te dokumente koje ste bili videli, i tu
11 se govori o privođenju hiljada civila, zar ne? Mislim na izveštaj koji smo
12 videli, a reč je o izveštaju iz tri opštine, gde se govori o jednom broju civila
13 koji su bili privođeni i odvedeni u logore, zar ne?

14 O: Da. Ima još jedan drugi primer koji sam naveo, kada je 7.000
15 takozvanih Zelenih beretki odvedeno u Omarsku i Trnopolje.

16 P: Želeo bih, međutim, pre nego što pređemo na temu logora, skrenem
17 pažnju na dva dokumenta. Oni su u tabulatorima 91 i 92. Najpre tabulator 91.

U ovom dokumentu govori se o Kotor Varoši, opštini Kotor Varoš.

G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, da vam kažem da smo pogledali dokument u vezi Kotor Varoši. To je iz tabulatora 68. Reč je o zapisniku Kriznog štaba sa sastanka u Kotor Varoši od 7. jula, na kojem je pukovnik Peulić učestvovao u radu /?Ratnog predsedništva/. I dva dokumenta se takođe tiču ove opštine. Jedan dokument je iz tabulatora 91, a drugi dokument je iz tabulatora 68.

P: U ovom dokumentu iz tabulatora 91 vidite da je ovo izvod iz zapisnika sa 47. sednice Kriznog štaba, od 29. juna. I pominju se dve stvari. Najpre u tački 2, u prvoj podtački, kaže se: "Svi koji žele da se isele iz Kotor Varoši treba da daju izjavu osnovnom sudu da svoju nepokretnu imovinu ostavljaju društveno-političkoj zajednici."

A zatim, pri dnu, druga tačka otpozadi: "Ljuboje Gavrić treba da se uključi u Krizni štab i da ima zaduženje vođenja poslova i organizacije preseljenja stanovništva."

Gospodine Brown, šta se dešavalo do 29. juna u Kotor Varoši?

O: Ako Vas uputim na onaj dokument koji je 9., odnosno 10. juna general Talić poslao, a temelji se na direktivi koja je djelomice pokrenula operacije u "koridoru", a odnosila se i na preostale jedinice koje su trebale obezbijediti teritorij. Dakle, otprilike 11. juna su se u Kotor Varoši odvijala vojna dejstva. Postojala su neka područja u Kotor Varoši, kao na primjer u Večićima

1 /u engleskom transkriptu: "Vičići"/, gdje još nisu uspjeli zauzeti potpunu
2 kontrolu. No do ovoga je došlo, dakle, 19 dana kasnije. Vidio sam i drugu
3 dokumentaciju o prijavi, odnosno odjavi nepokretne i pokretne imovine. Mislim da
4 sam to već spomenuo u svom izvješčaju. I očito je da je gospodinu Gavriću data
5 odgovornosti, zaduženje za preseljenje stanovništva.

6 A ako idemo dalje, još niže, vidjet ćete dokument koji smo upravo
7 vidjeli, da je 1.000 ljudi se preselilo u periodu od 15. do 25. jula.

8 P: Gospodine Brown, molim Vas da pogledate sljedeći dokument, oznaka 92.
9 Ponovo ćete vidjeti da se spominje gospodin Gavrić. To je 25. juli, to su
10 zaključci Ratnog predsjedništva. Molim Vas da pogledate točku 2, gdje stoji:
11 "Ljuboje Gavrić da napravi i dostavi Predsjedništvu..."

12 G. HARMON: [simultani prevod] Čini se da se ovdje, časni Sude, spominje
13 Ratno predsjedništvo općine Kotor Varoš.

14 P: "... detaljan izvješčaj o preseljavanju stanovništva sa sljedećim
15 podacima: koliko je konvoja do sada iseljeno; broj lica koja su se iselila;
16 struktura iseljenih lica; ko je izvršio prevoz i pod kojim uvjetima; finansijski
17 izvješčaj sa urednom dokumentacijom o naplaćenim i utrošenim sredstvima i drugim
18 bitnim podacima."

19 Gospodine Brown, možete li nam prokomentirati ova dva dokumenta u
20 kratkim crtama, jer imamo još 15 minuta za pitanje logora?

21 O: Pa, mislim da se tu odražava nešto što smo vidjeli i u drugim
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dokumentima, da se vršilo preseljavanje i da Krizni štab traži od gospodina
2 Gavrića da dostavi neke značajne detalje o tom procesu.

3 P: Dakle, sad bih želio da pređemo na temu logora, gospodine Brown. To
4 se nalazi na stranici 97 Vašeg izvještaja, tamo počinje taj dio, sve do stranice
5 110. Želio bih da pročitamo dio Vašeg izvještaja; to je paragraf 2.106. Vi u
6 točki 2.106 izjavljujete sljedeće: "Očigledno je da je postojala značajna
7 suradnja i sadejstvo, koordinacija, između vojske, policije i civilnih tijela u
8 pogledu osnivanja logora i kretanja zatočenika u logore i zatočeničke centre i
9 iz njih. Također je očito da je vojska bila u velikoj mjeri uključena u mnoge
10 aspekte logora u bosanskog Krajini, premda možda konkretno nisu njima
11 upravljali, nisu ih vodili."

12 Gospodine Brown, molim Vas da nam kažete koji su to razni oblici
13 suradnje između vojske i policije u pogledu upravljanja tim logorima, pripreme
14 zatočeničkih logora u kojima su zatočavani oni koji nisu bili civili? Možete li
15 nam reći nešto u vezi tih različitih oblika zatočavanja /?saradnje/?

16 GDA LOUKAS: [simultani prevod] Mislim da je veoma bitno da gospodin
17 Brown u svom odgovoru točno kaže na koje se dokumente poziva.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ponavljam da ću se i ja
19 naknadno vraćati na neke dokumente na temelju kojih je gospodin Brown sačinio
20 svoj izvještaj, i ti dokumenti se detaljno obrađuju u izvještaju. Ovo je samo
21 jedan generalni pregled koji ja sad dajem u ovih preostalih 15 minuta. Ja sada
22 baratam ovom temom u okvirima vremena koje mi je zadato. Ako je to korisno za
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zastupnicu Obrane, ja mogu sam spomenuti konkretne dijelove izvještaja gospodina
2 Browna gdje on navodi te primjere. Mogu je uputiti na te dijelove.

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ne, mene ne brine izvještaj.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali željeli ste da gospodin Harmon
5 ne bude taj koji će skretati pažnju svjedoka na različite dokumente, već da
6 svjedok sam spomene koji su to dokumenti posrijedi?

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Tako je, časni Sude, jer smo već više
8 puta imali prilike vidjeti kako gospodin upućuje svjedoka na dokumente.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodo Loukas, to ne bi bilo praktički
10 izvodivo. Sasvim je jasno iz izvještaja svjedoka na koje se on dokumente
11 oslanjao. Prema tome, Sudskom vijeću ne smeta ako gospodin Harmon sam uputi
12 svjedoka na dokumente i pita ga da li su to ti dokumenti na kojima on temelji
13 svoje zaključke iz izvještaja.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da. Ali časni Sude, situacija je takva da
15 onog dana kada je ovaj svjedok počeo sa svojim iskazom, dat nam je popis
16 dokaznih predmeta, dokumenata koje on uopće ne spominje u svom izvještaju. I
17 mislim da je veoma bitno da znamo na šta se točno ovdje svjedok poziva, da se ta
18 crta razgraničenja jasno vidi.

19 G. HARMON: [simultani prevod]

1 P: Gospodine Brown, prije svega, molio bih Vas da nam kažete koji su to
2 različiti vidovi suradnje policije i vojske u kontekstu zatočavanja civila
3 nesrba u području zone odgovornosti 1. krajiškog korpusa.

4 O: Neka od tih područja su istaknuta u izvještaju. To je, na primjer, na
5 onim stranicama koje ste spomenuli. To su: prijevoz u logore i van njih;
6 osiguravanje vanjskih krugova oko logora – to je nešto što znamo za Omarsku, tu
7 je, recimo, bilo to u domeni vojske. A onda dokumentacija pokazuje ta je tu bilo
8 miješano obezbjeđenje, policije i vojske; istražni timovi policije; prijevoz u
9 logore, između logora; dokumenti koje smo vidjeli o Sanskom Mostu;
10 kategorizacija, koordinacija. To su neka od tih područja. Pružanje... Recimo, kad
11 su ljude prevozili iz logora u logor, trebalo je obavijestiti vojsku da ti
12 konvoji prolaze kroz određena područja.

13 P: Vi ste spomenuli i citirate bezbrojne paragrafe iz brojnih dokumenata
14 koji idu u prilog tome da je postojala takva suradnja, i to u različitim
15 oblicima; zar ne?

16 O: Tako je. Da, ja sam dao neke primjere na onim stranicama koje ste Vi
17 spomenuli.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja nemam namjeru sada tražiti
19 da u ovih preostalih 10 minuta koje imam gospodin Brown detaljno prolazi kroz
20 svaki dokument. Ja ću za braniteljicu reći o kojim se to dokumentima i
21 paragrafima radi kada je riječ o posebnim vidovima suradnje, u kojem dokumentu
22 se koji vidovi naglašavaju, i tako dalje.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Želite li Vi njih predočiti kao
24
25
26
27
28
29
30

1 kontekstualne dokumente?

2 G. HARMON: [simultani prevod] Da, ja bih to učinio. Ali bih želio
3 jednostavno reći da on o tome govori o svom izvještaju i znamo da je vojska bila
4 uključena u hvatanje tih zarobljenika, i da smo neke dokumente u tom smislu i
5 predložili. Gospodin Brown o tome govori u paragrafu 2.107. Zatim smo već
6 predložili dokumente o pružanju obezbjeđenja i koordinaciji, i gospodin Brown je
7 identificirao te dokumente u paragrafu 2.109. Zatim, kada je riječ o
8 procesuiranju zarobljenika, i to zajedno od strane policije i vojske, to svjedok
9 spominje u paragrafu 2.110. Zatim, suradnja u smislu prijevoza zarobljenika, to
10 je u paragrafu 2.111 njegovog izvještaja. Tu imamo neke dokumente. Zatim,
11 obezbjeđivanje logora također se spominje u paragrafu 2.116 njegovog izvještaja;
12 tamo su i dokumenti. Zatim, sklanjanje zarobljenika iz logora - na to ću doći,
13 takođe ću predložiti neka dokumenta - to se spominje u paragrafu 2.131 njegovog
14 izvještaja.

15 Ja ću nastaviti, časni Sude, jer imam namjeru predložiti neke dodatne
16 dokumente koji idu u prilog onome što je gospodin Brown ustvrdio.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imate dozvolu za to. Izvolite nastavite.

18 G. HARMON: [simultani prevod]

19 P: Gospodine Brown, dokumentacija koju ste Vi pregledali, da li je ona
20 upućivala na to da je vojska bila svjesna toga da su u pritvoru kod njih civili

1 koji nisu bili borci?

2 O: Da, postoje takvi dijelovi dokumenata.

3 P: Ja bih Vam želio ustvari pokazati dokument iza oznake 97. Radi se o
4 dokumentu generala Talića, datiran 3. septembra 1992. godine. Upućen Glavnom
5 štabu vojske, ponovno. Tu stoji "Stanje borbenog morala jedinica 1. krajiškog
6 korpusa za mjesec august 1992.".

7 Ako pogledamo stranicu 3, pod "Utjecaj političko-bezbjednosne situacije
8 teritorije na borbeni moral", to je dokument o kojem smo ranije govorili. U
9 posljednjem paragrafu se kaže: "Još uvijek su na području Kotor Varoši, Ključa,
10 Sanskog Mosta i Prijedora prisutne određene tenzije zbog velikog broja uhapšenih
11 građana za koje ne postoje dosijeji niti krivični dosijeji koji bi upućivali na to
12 da su sudjelovali u oružanoj pobuni."

13 Gospodine Brown, možete li to prokomentirati?

14 O: Pa, ja bih rekao da je, barem na ovaj dan kada je sastavljen ovaj
15 izvještaj, general Talić bio posve, i to bolno, svjestan činjenice da postoji
16 veliki broj građana na tim područjima za koje ne postoje nikakvi dokazi niti
17 krivični dosijeji, krivične prijave koje bi pokazivali da su oni imali ikakve
18 veze sa oružanom pobunom.

19 I samo bih, radi zapisnika, želio dodati da sljedeća rečenica dalje u
20 tekstu glasi: "CSB, naročito iz Prijedora, ne pridonosi ovom pristupu."

21 Dakle, bez obzira da li on osjeća ili ne da se CSB nije angažirao na tom
22 pitanju, to je takođe pitanje interesa, jer je jasno da je general Talić
23 svjestan da postoji veliki broj ljudi na područjima na kojima su njegove snage
24
25
26
27
28
29
30

1 vršile operacije samo nekoliko tjedana prije, da su ti ljudi hapšeni, da su oni
2 u značajnom broju, a za njih ne postoje dokazi da su sudjelovali u oružanoj
3 pobuni.

4 P: Ponovno se vraćamo na Vaš izvještaj, gospodine Brown, stranica 109,
5 paragraf 2.133. Pročitat ću Vam dio tog izvještaja i onda ću Vas zamoliti da
6 prokomentirate taj dio. "Uključenost 1. krajiškog korpusa u sklanjanju onih koji
7 su se zatekli u zatočeničkim centrima do kojeg je s vremenom došlo važna je za
8 razumijevanje jedne od svrha postojanja tih objekata. Činjenica da je vojska
9 bila uključena u iseljavanje ljudi sa područja SRBiH - a za neke od njih su
10 znali da nisu počinili nikakva krivična djela - upućuje na to da ti centri nisu
11 bili puke lokacije na kojima su ljudi bili procesuirani kako bi se ili utvrdilo
12 da li su krivično odgovorni, a što je bilo navedeno, na primjer, kao svrha
13 postojanja logora Trnopolje..."

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, molimo Vas da
15 usporite.

16 G. HARMON: [simultani prevod]

17 P: "...ili da se zaštiti one koji su bili u borbenoj zoni. Činjenica da su
18 se u svojoj uključenosti preklapale i vojska i policija i civilne vlasti u
19 odnosu na osnivanje i vođenje mnogih od tih objekata i činjenica da je značajan
20 broj zatočenika prebacivan iz jednog logora u drugi, sve to ističe stupanj
21 planiranja i suradnje koji je postojao."

22 Zatim Vi dalje govorite da mnogi od tih koji su ušli u logore ustvari
23 nisu nikada pušteni kući, već su prebačeni u treće zemlje. I zaključujete, na
24 stranici 110, sljedećim riječima: "Ti su logori, u suštini, bili jedna
25 komponenta politike razdvajanja u kojoj je vojska sudjelovala."

Možete li za suce, molim Vas, malo elaborirati ovu tezu?

O: Pa, ja i dalje stojim kod te izjave, jer smatram da logori jesu bili komponenta politike razdvajanja. Postojala je suradnja i koordinacija između onih koji su osnivali i upravljali logorima. Mnogi od ljudi koji su završili u logorima nisu prošli nikakvu obradu, nije se provjeravalo kod njih da li su sudjelovali u oružanoj pobuni, kako bi ih se potom pustilo kućama. Znalo se da su mnogi od njih bili civili, postojali su dokazi tome u prilog i potom su ispraćeni; dakle, uz pratnju su odvedeni van tog prostora. Znam, recimo, za Manjaču, kada je zatvorena u decembru 1992., uprkos instrukcijama još iz augusta 1992. koje su upućivale na to da veliki broj onih koji su bili na Manjači, da za njih ne postoje dokazi da su bilo šta drugo nego civili, njih se jednostavno u decembru 1992. godine autobusima iselilo, odvelo na hrvatsku granicu – na temelju dokumenata 1. krajiškog korpusa – i oni su nesumnjivo postali izbjeglice u Hrvatskoj. I vjerujem da je to jedini zaključak do kojeg se može doći, da su logori bili komponenta politike razdvajanja.

Želio bih u tom pogledu dodati još sljedeće: ponekad mi se nije činilo da je bitno ono što jest u dokumentima, već ono što u njima nije. Jer često upravo ono što nedostaje su bilo kakve pomirljive riječi, riječi koje bi upućivale na to da se ti ljudi trebaju vratiti svojim kućama ili da ih se treba pustiti iz zatočeničkih logora onog momenta kad se shvatilo da oni tamo ne trebaju biti, da ih se pusti kućama. Dakle, često je upravo ono što je najviše bolo oči bilo ono što nije bilo prisutno u dokumentima. Recimo, to sam vidio u

1 dokumentima 1. krajiškog korpusa, da toga apsolutno tamo nije bilo. A ja sam
2 vidio da se dešavalo upravo suprotno – dakle, kad se zatvarala Manjača, svi su
3 iseljavani, stavljalo ih se na autobuse i vozilo, vojska je to činila, vozila ih
4 je do granice, gdje bi postajali izbjeglice.

5 P: Pogledat ćemo dva dokumenta koji upućuju na upletenost vojske u
6 pitanje prijevoza, gdje ih se prevozilo dalje do granice različitih zemalja.
7 Pogledajte dokument iza oznake 98. To je dokument datiran 18. jula, to je
8 Stanica javne bezbjednosti Prijedor, a naslovljen je na Centar službi
9 bezbjednosti Banja Luka. Možete li, molim Vas, reći Sudskom vijeću koji su to
10 bitni elementi ovog dokumenta koji idu u prilog Vašoj tezi?

11 O: Da. Ovo je jedan primjer gdje prijedorska policija obavještava...
12 odnosno, čini se da je došlo do neke vrste dogovora sa komandantom garnizona u
13 Prijedoru, Barišićem /u engleskom transkriptu: "Arsić"/, koji je bio uključen u
14 napade na Kozarac u maju, i gospodinom Peulićem, koji je bio na graničnom
15 području na Vlašiću. I dogovoreno je da se organizira pet autobusa žena i djece
16 koji će krenuti iz Prijedora, iz prihvatnog centra Trnopolje, koji bi trebali
17 napustiti to područje i treba ih pratiti policijska patrola. Dakle, meni se čini
18 da to upućuje na to da je postojala koordinacija i da se znalo da ljudi putuju
19 kroz vojne zone.

20 GDA PREVODILAC: Ispravka prevoditelja: ne komandant pukovnik Barišić,
21 već Arsić.

22 G. HARMON: [simultani prevod]

23 P: Dakle, odredište konvoja je Skender Vakuf. Gdje je Skender Vakuf,
24 gospodine Brown?

25 O: To je blizu objekta Vlašić, to je u središnjoj Bosni. Dakle, negdje
26
27
28
29
30

1 na granici između srednje Bosne i teritorija Republike Srpske. Ustvari, blizu
2 područja gdje se desio masakr na Korićanskim Stijenama. Iako mislim da je to,
3 ustvari, u drugoj općini, ali je to isto područje.

4 P: Radi se o grupi ljudi koji se s područja Prijedora, u suštini, izvoze
5 van područja Republike Srpske?

6 O: Da, to su žene i djeca iz logora Trnopolje.

7 P: Pogledajmo, molim Vas, dokument iza oznake 99. To je dokument koji je
8 datiran otprilike pet mjeseci kasnije, decembar 1992., redovni borbeni izvještaj
9 1. krajiškog korpusa. Molim da pogledate paragraf 3 tog dokumenta, gospodine
10 Brown. Možete li to prokomentirati?

11 O: Da. Kao što sam rekao, ovo je dokument o zatvaranju Manjače. "Danas
12 je otpušten 1.001. zarobljenik, pod pratnjom napustili teritoriju RS-a. Ostalo
13 je još 413, koji će po planu biti otpušteni nekoliko dana kasnije."

14 P: Možete li pogledati posljednji dokument u registratoru? To je iza
15 broja 100. Ovo je izvještaj pripremljen u maju 1993., Ministarstvo za unutrašnje
16 poslove i Centar službi bezbjednosti Banja Luka. Jeste li imali priliku
17 pogledati ovaj dokument u općinama koje su locirane na području odgovornosti 1.
18 krajiškog korpusa?

19 O: Da, jesam, ali ugrubo.

20 P: Mogu li čuti Vaše komentare i opažanja o ovom dokumentu? Recimo, ja
21 znam da na stranici 2 se spominje općina Ključ, Prijedor, Sanski Most; zatim,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sljedeća stranica Mrkonjić Grad, Srbac, Jajce, Šipovo; stranica 5, Laktaši,
2 Prnjavor, Krupa na Uni i Novi Grad, to je... Ispričavam se, to sam propustio reći
3 na stranici 2.

4 O: Čini se da ovo upućuje da je značajan broj nesrba se iselio iz
5 općina.

6 P: Kažete "nesrbi iz općina". Na koga mislite?

7 O: Hrvati i Muslimani.

8 P: Nisam shvatio Vaš odgovor, gospodine Brown.

9 O: Pa, čini se na prvi pogled da oni pobrojavaju nesrbe koji su se
10 iselili iz tih općina, i čini se da ih je značajan broj ovdje. I ovaj dokument
11 naglašava što znači razdvajanje.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Nemam više pitanja.

13 Hvala Vam, gospodine Brown.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Harmon. Kada je
15 riječ o dokumentu 98, skrenuli ste nam pažnju samo... skrenuli ste nam pažnju na
16 taj dokument, a vidimo da postoje dva originala a jedan prijevod. Pretpostavljam
17 da se engleski prijevod odnosi na prvi od ovih originala koji su prezentirani;
18 čine se prilično identičnim, ali nisu. Mogu li Vam skrenuti pažnju da u
19 prijevodu, kako se čini, rukom stoji "nije bilo struje", ali ni na jednom od
20 originala nema to dopisano rukom. Ustvari, čini se da niti jedan od ova dva
21 originala ne odgovara ovom prijevodu. Molim Vas da pogledate što je s time i
22 vidite što se s time može učiniti.

1 G. HARMON: [simultani prevod] U redu, časni Sude. Želio bih vas samo
2 obavijestiti da smo jučer imali problem s prijevodom u oznaci 32, gdje je
3 zapisnik sa 21. sjednice Predsjedništva. I tu je ispušteno ime gospodina
4 Krajišnika kao jednog od prisutnih. Sada imamo ispravljeni prijevod.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim, ustvari, da imamo to u
6 zapisniku, da sam sve pozvao da se to ispravi i mislim da sam unio izmjenu u
7 original koji je dat tajniku. Dakle, nema potrebe da se sad to ponovo dijeli.

8 Imat ćemo pauzu i nastaviti ćemo u 16:35h.

9 ... Početak pauze u 16.09h

10 ... Sednica nastavljena u 16.44h

11 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

12 Izvolite sesti.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, vidim da imate čak dva
14 stalka. Pretpostavljam da ćete početi sa unakrsnim ispitivanjem.

15 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, hvala, časni Sude. Ja sam primetila
16 da gospodin Harmon ima dva postolja - a, naravno, zbog količine materijala to je
17 i potrebno - pa sam mislila da je to dobro da i ja imam.

18 Unakrsno ispituje gđa Loukas:

19 [Gđa branilac ispituje putem prevodioca]

20 P: Dobar dan, svedoče.

21 O: Dobar dan.

22 P: Gospodine Brown, prvoga dana kada ste počeli sa svedočenjem, Vi ste
23 rekli da ste odabrali materijale koje ste proučili za pripremu ovog izveštaja.
24 Je li to tako?

25 O: Tako je.

26 P: A ko je izvršio selekciju dokumenata koji su bili priloženi na onom
27
28
29
30

1 spisku dokaznih predmeta, to su bili oni dodatni dokumenti o kojima Vas je
2 tužilac ispitao?

3 O: Ne znam ko je tačno izvršio selekciju, ali gospodin Harmon mi ih je
4 pokazao otprilike pre nedelju dana - možda čak i ne nedelju dana, možda čak i
5 manje - pre nego što sam došao ovde.

6 P: Prema tome, koliko je Vama poznato, Tužilaštvo je izvršilo selekciju
7 tih dokumenata?

8 O: Da, mislim da da.

9 P: A Vi u tome uopšte niste učestvovali?

10 O: Ne, oni su meni samo predloženi.

11 P: Gospodine Brown, pretpostavljam da ste upoznati sa optužnicom u ovom
12 predmetu, optužnicom protiv gospodina Krajišnika?

13 O: Bojim se da nisam upoznat sa optužnicom. Moguće da sam je pročitao
14 dok sam radio, pre više godina, u ovom Sudu. Ali ako sam uopšte pročitao, to sam
15 možda tada jednom pročitao, ali nisam baš dobro upoznat sa njom.

16 P: U pripremanju Vašeg izveštaja, naravno, Vi ste se upoznali sa
17 optužnicom protiv gospodina Brđanina i Talića, je li tako?

18 O: Tako je.

19 P: Što se tiče sastavljanja optužnica, odnosno optužnica gospodina
20 Brđanina i Talića, od Vas su zatražili da u određenim fazama tok je pripremana
21 ta optužnica im date svoje komentare, je li tako?

22 O: Tako je.

23 P: Pretpostavljam da su Vam slična pitanja postavljena i u vezi sa
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 13.07.2005.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 optužnicom gospodin Krajišnika, u vreme kada je ona pripremana?

2 O: Koliko se sećam, sasvim je moguće da mi je taj tim postavljao pitanja
3 u toku svog rada. No, da li je to korišćeno za sačinjavanje optužnice, ja to ne
4 znam tačno. No, u to vreme ja nisam direktno radio za tužioca koji je radio na
5 tom predmetu, ja sam radio u drugom timu.

6 P: Kako bilo da bilo, Vi ste radili za Tužilaštvo, čini mi se od 1998.
7 do 2004. godine; je li to tačno?

8 O: Tako je.

9 P: I u tom periodu Vi ste izradili ovaj izveštaj koji je sada predložen
10 ovom Sudskom veću?

11 O: Tako je.

12 P: Koliko Vam je vremena trebalo da sastavite taj izveštaj?

13 O: Za samu izradu dokumenta mislim da je bilo potrebno otprilike 24
14 meseca. No, nisam na tome radio sve vreme, puno radno vreme. Mislim da mi je oko
15 2000. godine gospođa Korner zatražila da pripremim takav izveštaj i on je bio
16 dovršen 2002., ali ja nisam samo na tome radio u tom periodu.

17 P: Dok Vas je gospodin Harmon pripremao za svedočenje ovde, na ovom
18 suđenju, da li nam možete reći koliko je trajala ta priprema za svedočenje?

19 O: Pa, pripremao sam se otprilike nedelju dana, ali ne sve vreme. To je
20 /?bilo/ povremeno. Recimo, došao bih s posla na jedan sat, zatim sledećeg dana
21 ponovo došao i sat jedan proveo sa tužiocem, tako da to nije trajalo celu
22 nedelju. Ja sam prosto nastojao da to uklopim u svoje radno vreme, odnosno izvan
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svog radnog vremena.

2 P: Pa, koliko onda ukupno sati biste rekli da ste na tome proveli?

3 O: Pa, da li mogu malo da razmislim? Mislim, morao bih da saberem to
4 vreme. Da li hoćete da to učinim naknadno ili hoćete odmah da Vam odgovorim?
5 Naime, mislim da sam jedan vikend, recimo, radio jedno šest ili sedam sati, a
6 onda sam u toku jedne nedelje otprilike četiri ili pet dana po sat ili dva
7 takođe se pripremao, odnosno bio pripreman.

8 P: A u toku tih priprema Vama je tužilac pokazao neke izabrane
9 dokumente, je li tako? Odnosno, dokumente koje je on izabrao?

10 O: Tako je.

11 P: Kada je reč o Vašem pregledu tih dokumenata, jasno je da je broj
12 dokumenata koje ste Vi pregledali ili pak postotak dokumenata koje ste Vi
13 pregledali, da je to pitanje o kome bi se mogla dati razna mišljenja. Da li Vi
14 smatrate da ste izložili iz svoje perspektive stvari na način koji nije bio samo
15 ono što je tužilac zamislio, odnosno kako je pripremio ovaj predmet?

16 G. HARMON: [simultani prevod] Pa, ja prigovaram na ovo pitanje. Mislim
17 da je to sasvim neumesno, da se postavi takvo pitanje ovom svedoku.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodo Loukas, prvo što treba da se
19 utvrdi ovde je da li svedok uopšte zna koja je teza Tužilaštva, koja je njihova
20 teorija o ovom celom predmetu. Prema tome, mislim da bi prvo trebalo to da
21 utvrdimo.

22 Pitanje koje Vi hoćete da postavite, u smislu koliko je svedok imao
23 slobode u pripremanju ovog izveštaja i u svedočenju da zauzme stav koji je
24
25
26
27
28
29
30

1 drukčiji od stava tužioca, pitanje je kako se sa time treba pozabaviti /kako je
2 prevedeno/. Je li tako, to ste hteli da pitate?

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da. Mene interesuje da čujem procenu
4 njega samog.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

6 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Naime, da ocenim njegovu objektivnost.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, dobro. Možda bi bilo dobro da
8 svedoka pitamo da nam kaže šta on misli o tome. Svedoče, kakva je Vaša procena,
9 koliko ste slobode imali da iznosite svoje stavove, svoje viđenje tužiocu u ovom
10 predmetu, ako Vam je to poznato, bar u onoj meri u kojoj ste bili svesni koji su
11 stavovi tužioca?

12 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, možda to mogu da podelim na dva dela. Kao
13 prvo, ja ne znam šta je teza Tužilaštva u ovom predmetu. Ja već neko vreme nisam
14 u ovom Sudu.

15 Što se tiče objektivnosti u širem smislu - da, očigledno je da ja jesam
16 radio za Tužilaštvo i, da, tačno je da sam ja radio na predmetu *Brđanin i Talić*
17 i usko sarađivao sa pravnicima tada. Ono što Vam mogu reći s tim u vezi je da
18 sam ja oficir, vojnik, da sam ja bio analitičar celi svoj život i da sam ja se
19 trudio da na najbolji mogući način, na osnovu materijala koji sam imao pred
20 sobom, objektivno nastojeći da tu dokumentaciju stavim u neki kontekst, dakle,
21 objektivno analizirao. Ja sam radio u timu analitičara koji nije bio deo

1 tužilačkog tima, samog po sebi, već je zasebna služba, zasebna grupa. I sve što
2 mogu da kažem je da sam ja se trudio najbolje što mogu da budem što mogu
3 objektivniji u proučavanju tih dokumenata. Mislim da u svom izveštaju takođe
4 pokrivam i područja koja možda nisu od direktnog interesovanja ili pomoći
5 Tužilaštvu; pitanja kao što je, recimo, naoružavanje Muslimana, zatim, recimo,
6 područje posavskog koridora, gde su Hrvati vodili vojne operacije kako bi
7 zauzeli kontrolu nad tom teritorijom, da bi prekinuli...

8 Dakle, nastojao sam, koliko god sam mogao, da budem što objektivniji.

9 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

10 P: Pa...

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodo Loukas, hteo bih da malo
12 ispitamo ovo pitanje.

13 Kada se govori o objektivnosti, naravno, svi mi uvek kažemo da svi mi
14 nastojimo da budemo što objektivniji na našim radnim mestima. No, da Vam samo
15 dam primer nečega što ja mogu da zamislim da se može dogoditi.

16 Recimo, često se događalo, verovatno, da Vam se skreće pažnja na neki
17 deo teksta gde se pojavljuje reč "objektivno". To je bilo obuhvaćeno i u onom
18 pitanju, naročito nakon što su bili formulisani strateški ciljevi, gde je od Vas
19 zatraženo da pronađete kakva je tu postojala veza. Da li Vam se ikada događalo
20 da biste Vi pomislili: Pa, vidim reč "objektivan", ali zbog čega ranije
21 pomislila da ova reč "objektivan" - u engleskom "*objective*" - znači strateški
22 ciljevi?

23 GĐA PREVODILAC: Takođe na engleskom jeziku "*objective*", primedba
24 prevodioca.

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Naravno, ta reč "*objective*" u engleskom
2 vrlo često u svom ograničenom smislu ima drugi smisao, a ne direktni vojni cilj,
3 "*objective*". Da li Vam se ikada dogodilo da se zapitate dok čitate reč
4 "*objective*" na engleskom, u kom je specifičnom smislu tu upotrebljena? To je,
5 recimo, jedan od mogućih primera takvih trenutaka na koje je gospođa Loukas
6 možda mislila. Da li Vam se to događalo?

7 SVEDOK: [simultani prevod] Pa da. Naravno da mi je padalo na pamet da bi
8 neka reč mogla imati daleko ograničeniji smisao. No, u tom konkretnom slučaju,
9 kad sam pregledao dokumente - a i druge materijale, posredne - i kada bi ih
10 sravnio, ja sam zaključio da ta reč "*objective*", recimo, nije bila u užem
11 smislu, u onom smislu u kome je general Talić o tome govorio. Povrh toga,
12 general Talić je komandant korpusa. On je imao vrlo značajan rang /?čin/, i kada
13 jedan oficir njegovog ranga, viši oficir, govori o ciljevima, on, dakle, govori
14 o ciljevima o svom nivou, a ne o ciljevima nekog voda, na primer. Prema tome, u
15 tom kontekstu, naročito s obzirom na to da je postojala i druga dokumentacija
16 koju sam pregledao, meni se činilo da je postojao širi smisao te konkretne reči;
17 dakle, "cilj".

18 I na primer, u dokumentu od 21. maja, gde general Talić kaže: "Objasnite
19 ciljeve ili naše ciljeve," u toj frazi on je možda mislio prva reč, "ciljevi",
20 kao "*objective*", a druga reč "ciljevi" kao "*goals*", da je ona upotrebljena u
21 užem smislu.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Međutim, moje pitanje nije bilo samo
23
24
25
26
27
28
29
30

1 to. Dakle, da li je bilo trenutaka kada ste Vi imali neke sumnje i kada biste se
2 zapitali: koliko je zapravo pouzdano tumačiti ove ciljeve kao strateške ciljeve
3 - odnosno da je reč "ciljevi" upotrebljena u smislu "strateški ciljevi" - a ne u
4 smislu strogo vojnih ciljeva, koji nisu imali nikakve strateške konotacije?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, da. Ali evo, daću Vam možda jedan drugi
6 primer, recimo, kada jesam imao sumnje. Recimo, imao sam sumnje kada sam
7 pregledao dokumente koji su ukazivali, kako se činilo, da je protiv nekoga
8 pokrenut krivični postupak zbog Večića /u engleskom transkriptu: "Vičići"/. Kada
9 sam pogledao dokument, na tom dokumentu je pisalo da je tužilac pokrenuo
10 postupak zbog ubijanja nesrba. I to bi, naravno, ublažavalo celu tu sliku. I ja
11 sam onda dalje ispitao to. A kada sam pronašao taj dokument, onda su odjednom
12 zazvonili alarmi i shvatio sam da to baš nije tako kako izgleda na prvi pogled.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Međutim, ja pretpostavljam da,
14 tumačeći reči, ti "alarmi", odnosno znak na uzbunu bi imao za Vas /?gospodo
15 Loukas/ neko konkretno značenje. Međutim, to možda i nije jedini način da se ta
16 neka reč protumači.

1 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Tako je, časni Sude.
2 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/
3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]
4 P: Vi ste ranije rekli da ste vi bili u odvojenim sekcijama, odvojenim
5 grupama, dok ste radili?
6 O: Tako je.
7 P: Međutim, činjenica je da ste Vi sedeli na intervjuima potencijalnih
8 svedoka.
9 O: Tako je.
10 P: I to kao deo tima koji je intervjuisao svedoke.
11 O: Pa, u jednom određenom broju slučajeva, da.
12 P: U koliko slučajeva?
13 O: Pa, možda desetak, čini mi se.
14 P: A u tom postupku, kakve ste Vi sebi zadali ciljeve kako ćete raditi,
15 da biste obezbedili da bi, s jedne strane, pošto ste radili kao deo tima
16 Tužilaštva, a s druge strane pak nastojali ste da pripremite jedan neutralan
17 izveštaj? Dakle, kakva ste Vi sebi zadali pravila kako biste osigurali da budete
18 nepristrasni? Pravila rada.
19 O: Pa, smatrao sam da je vrlo važno da što više materijala pročitam - to
20 je kao prvo; da čitam celokupne dokumente; da nastojim da dokumente koji govore
21 o istim temama sastavim i da onda vidim šta se iz toga može izvući. Zatim, da o
22 tome razgovaram interno sa svojim timom, kako bih imao odjeka od svojih kolega.
23
24
25
26
27
28
29
30

1 I naravno, morao sam da računam na to da ću - pošto sam obučen da budem
2 analitičar, i to vojni analitičar, i radio na tome duže vreme - dakle, da budem
3 što objektivniji i da materijal pregledam pošteno i objektivno.

4 P: Aha. Naravno, to je standardno pravilo, ili aksiom, da, kako bi se
5 valjano izvršila analiza, da je potrebno ostati otvoren u pristupanju
6 dokumentima i delovima dokumenata koji pokazuju informacije koje ne moraju biti
7 u skladu sa hipotezom koju ste Vi sebi formulisali?

8 O: Pa, da. Rekao bih da da.

9 GĐA PREVODILAC: Ispravka prevodioca: svedok nastavlja.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Takođe bih hteo da dodam nešto da... naravno, u
11 svemu tome postoje ljudska ograničenja. A ja sam i rekao da postoje ograničenja
12 u izradi mog izveštaja. I ja vrlo pošteno kažem to da on nije apsolutan.

13 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

14 P: Upravo tako.

15 Pa, sada ćemo da vidimo koja su to ograničenja ili slabosti, eventualno,
16 izveštaja. Dakle, počećemo od izveštaja, ne od neke duboke analize /kako je
17 prevedeno/. To je na četvrtoj stranici Vašeg izveštaja. I tu se ne radi o
18 analizi vojnih, policijskih, političkih i drugih dokumentarnih materijala - kao
19 prvo, to. A osim toga, to nije iscrpna analiza svih aspekata događaja u
20 bosanskoj Krajini između 1991. i 1992. godine, je li tako?

21 O: Tako je.

22 P: Pored toga...

23 O: Još samo da ovo dodam, još jednu stvar. Naravno, ja ne govorim taj
24 jezik.

25

26

27

28

29

30

1 P: Naravno, a to je vrlo važno kada se radi analiza dokumenata?
2 O: Tako je.
3 P: I naravno, mislim da je u Vašem odeljenju bilo ljudi koji su govorili
4 taj jezik?
5 O: Tako je.
6 P: Na primer, gospodin Treanor.
7 O: Da, gospodin Treanor govori B/H/S.
8 P: Naravno, Vi se niste isticali, Vi niste govorili da ste Vi stručnjak
9 za političku sferu, je li tako? Za to je gospodin Treanor bio stručnjak?
10 O: Tako je.
11 P: I Vi niste ni nastojali da se nametnete kao politički ekspert?
12 O: Ne.
13 P: I Vi se, sasvim sigurno, ni sada ovde nećete da prikažete kao ekspert
14 za unutrašnji način funkcionisanja SDS-a?
15 O: Ne, nisam ja stručnjak za funkcionisanje SDS-a na internom nivou.
16 P: Niti možete da ustvrdite da ste stručnjak za interno funkcionisanje
17 kriznih štabova. To je područje za koje je stručnjak gospodin Hanson, je li
18 tako?
19 O: Da, tako je. To je njegovo područje ekspertize. Ja sam imao nekih
20 dodira sa kriznim štabovima iz opštine Prijedor i ja sam pregledao određene
21 dokumente u Krajini, iz kojih se videlo da su krizni štabovi razmatrali i
22 pitanja koja su u vezi sa odbranom i da tu postoji neko preklapanje. Međutim, ja
23
24
25
26
27
28
29
30

1 apsolutno nisam stručnjak za to.

2 P: A ustvari, u paragrafu 1.104 Vašeg izveštaja, Vi sasvim jasno kažete
3 da Vi niste "stručnjak za srpske krizne štabove" i, naravno, Vi ostaje pri tome.
4 Vi niste stručnjak za krizne štabove, je li tako?

5 O: Ne, ja nisam stručnjak za krizne štabove.

6 P: A Vi za sebe ne tvrdite ni da ste stručnjak za vojno-sudski sistem,
7 je li tako?

8 O: Pa, ja sam pregledao neke materijale u vezi sa vojnim sudstvom, no to
9 nije nešto na čemu sam proveo mnogo vremena i ne bih rekao da sam stručnjak ni
10 za to područje.

11 P: Pa mislim da ste Vi to i rekli na 50. /u engleskom transkriptu: "15"/
12 stranici transkripta današnjeg svedočenja. Rekli ste: "Nisam pravni stručnjak."

13 O: Tako je. Ja nisam pravni, odnosno sudski stručnjak. To znam.

14 P: Što se tiče vojnih sudova, Vi niste izvršili detaljnu analizu ni tih
15 dokumenata, je li tako?

16 O: Ja sam izvršio analizu vojno-sudskih dokumenata iz Krajiškog korpusa
17 za 1992. godinu, da. Ali da sam izvršio neku dubinsku analizu svih dokumenata -
18 ne, to nisam učinio.

19 P: I niste izlazili izvan okvira 1992. godine, je li tako?

20 O: Tako je, ne u ovom izveštaju.

21 P: Prema tome, što se tiče dokumenata iz vojnih sudova, pod jedan, oni
22 nisu potpuni?

23 O: Mislite da dokumenti, odnosno arhivi vojnih sudova nisu bili iscrpni

24

25

26

27

28

29

30

1 ili da moje znanje o njima nije iscrpno?

2 P: Vaše znanje.

3 O: Pregledao sam arhive iz 1993. godine.

4 P: Vi ste nam rekli da niste išli van opsega 1992. godine. Da li mislite
5 da ste pogledali ipak 1993. godinu?

6 O: Jesam pogledao 1993. godinu.

7 P: U redu. Ali dakle, taj materijal koji ste imali na raspolaganju nije
8 bio iscrpan. Niste mogli da pogledate svu evidenciju koja je postoji iz vojnih
9 sudova, zar ne?

10 O: Da.

11 P: I Vi svakako niste išli dalje, posle 1993. godine?

12 O: To je tačno. No, za školu Velagići, u vezi dokumenata koje smo dobili
13 s tim u vezi, imali smo dokumente koji su išli do 1995. ili 1996. godine. Dakle,
14 neki dokumenti su išli van čak i do tih godina. Ali kad je reč o arhivi i
15 iscrpnoj analizi celokupnog vojnog sudstva - nisam.

16 P: U redu. Vi ste rekli Veću da imate jedan primer nečega što je bilo
17 nakon 1993. godine, ali to je zapravo jedini primer koji možete da navedete, zar
18 ne?

19 O: Ja sam naveo u izveštaju da to nije sveobuhvatna analiza svakog
20 pojedinačnog dokumenta ili arhive, evidencije. Inače bih i dan-danas radio takav

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 posao da to završim.

2 P: Da li je Tužilaštvo od Vas zatražilo da navedete bilo koji dokument
3 koji bi mogao potpasti pod pravilo 68?

4 O: Mi imamo stalnu obavezu da navedemo ako naiđemo na takve dokumente.

5 P: Da li ste izvršili odabir takvih dokumenata za Tužilaštvo?

6 O: Da, jesam. Svakako, za predmet *Talić i Brđanin*.

7 P: A za ovaj predmet?

8 O: Kad je reč o dokumentima iz 1. krajiškog korpusa, cela zbirka
9 dokumenata je predata i mnogi dokumenti u predmetu *Brđanin i Talić* su bili
10 navedeni da potpadaju pod pravilo 68, a prosleđeni su i u druge predmete. Ali ja
11 nisam osoba kojoj treba da postavite to pitanje.

12 P: Ja Vas pitam ako... i konkretno za ovaj predmet. Da li je od Vas
13 Tužilaštvo tražilo da tražite dokumente koji su relevantni za pravilo 68 za ovaj
14 predmet, predmet protiv gospodina Krajišnika?

15 O: Mi imamo stalnu obavezu u svim predmetima. To nije obaveza za neki
16 konkretan predmet, već mi imamo stalnu obavezu za sve predmete, na osnovu
17 pravila 68.

18 P: Ali ja Vas pitam da li je od Vas zatraženo kada ste se pripremali da
19 svedočite u ovom predmetu, sada?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne. Ne tokom razgovora koje sam imao nedavno.

2 P: U redu. U vezi Vaše procene Vašeg rada - da ste radili kao
3 objektivan, nepristrasan stručnjak - Vi ste svakako itekako imali na umu, kada
4 ste pripremali ovaj izveštaj, da ni od kakve koristi nije Pretresnom veću da ima
5 stručnjaka koji samo pokušava da svaki pojedinačni dokument provuče pod jednu
6 opštu hipotezu koja se iznosi. Da li Vam je jasno na šta mislim?

7 O: Tražite od mene da prokomentarišem da li je to od koristi Pretresnom
8 veću?

9 P: Ne, Vama je jasno /?da li Vam je jasno/ da nije od koristi Pretresnom
10 veću da ima vojnog stručnjaka koji pokušava da svaki pojedinačni dokument
11 podvuče pod neku hipotezu?

12 G. HARMON: [simultani prevod] Ulažemo prigovor na pitanje. Mislimo da to
13 nije odgovarajuće pitanje za ovog svedoka. To je nešto što je u domenu
14 Pretresnog veća.

15 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ja sam spremna da povučem pitanje.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite.

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

18 P: Kad je reč o Vašem radu na samom tekstu i Vašim fusnotama - po Vama,
19 kakva veza treba da postoji između fusnote i onoga što se iznosi u tekstu?

20 O: Pa, treba da se odnosi na ono što je navedeno u tekstu ili treba da
21 bude primer onoga što je navedeno u tekstu.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dakle, jasno, tu je od kritične važnosti da je potrebno da u fusnoti
2 bude tačno navedeno ono što se kaže?

3 O: Da, mora da bude tačno.

4 P: I to je jedna osnovna postavka za bilo kog stručnjaka?

5 O: Da, to je jedna od postavki za istraživače, da.

6 P: A jedna od karakteristika posla kada se sastavlja izveštaj je da se
7 postarate da nemate izborni pristup kada citirate?

8 O: Da li možete malo to da mi objasnite? Da li mislite na moje komentare
9 ili...?

10 P: Da, bez obzira sada na druge aspekte dokumenta.

11 O: Morate nastojati biti što objektivniji moguće. A fusnote su tu da se
12 pozove na neko konkretno pitanje, i ponekad nije od koristi da sve stavite u
13 fusnotu. Dakle, morate biti objektivni i u fusnotama.

14 P: Dakle, ponekad ljudi ne čitaju fusnote, već samo Vaš tekst. Dakle,
15 Vaš tekst mora biti precizan, tačan, zar ne?

16 O: Da, morate biti što precizniji u tekstu. A u ovom izveštaju niste
17 mogli da navedete svaku fusnotu jer biste imali suviše veliki tekst. Tako da u
18 samom tekstu nastojite biti što precizniji moguće.

19 P: U redu. Pogledajmo sada neke od fusnota. Pogledajmo najpre fusnotu
20 broj 1.

1 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, ja sam imala jednu čitavu
2 zbirku fusnote broj 1 da dostavim.

3 No, mogu da nastavim i bez toga.

4 P: No, pogledajmo fusnotu broj 1. Ono što tu, na 12. stranici Vašeg
5 izveštaja, piše... a tu navodite: "Na osnovu raspoloživih informacija, može se
6 zaključiti da tri glavne nacionalne stranke u Bosni i Hercegovini, HDZ, SDA i
7 SDS, su stvorile potrebno političko, ekonomsko i vojno okruženje takvo da se
8 otpočne s oružanim sukobom između njih."

9 I Vi tu citirate, navodite fusnotu broj 1. Postoji, zapravo... Zapravo, u
10 fusnoti se konkretno kaže da je ratni sukob prenet iz Hrvatske. Pominje se
11 "uspostavljanje Herceg-Bosne i oružane formacije na teritoriji zapadne
12 Hercegovine: Posavina, Odžak, Bosanski Brod, Doboј, Kupres, dolina reke Lašve,
13 Travnik, Busovača, Vitez".

14 Zašto ste taj deo izostavili iz svog citata?

15 O: Ako mi dopustite, voleo bih da vidim taj dokument pre nego što Vam
16 dam odgovor.

17 P: Ja ću Vam svakako dostaviti moj primerak. Iz nekog razloga, dodatni
18 primerci koje sam imala su nestali.

19 O: Hvala.

20 G. HARMON: [simultani prevod] Gospođo Loukas, kada navodite taj dokument
21 i citirate ga, molim Vas da navedete na kojoj je to stranici.

22 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Svakako. Uspela sam da vidim gde je tačno

1 ova fusnota 1 i dostaviću Vam stranicu broj 6.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Evo, vraćam Vam Vaš primerak.

3 Možete li ponoviti svoje pitanje?

4 P: Moje pitanje je bilo sledeće: na 12. stranici Vašeg izveštaja
5 navodite jedan citat - ja sam ga zatim pročitala - i navodite odakle je to u
6 fusnoti broj 1. A postoje i druge informacije. Zapravo se u fusnoti kaže da je
7 rat prenesen iz Hrvatske, govori se o "uspostavljanju Herceg-Bosne i o oružanim
8 formacijama na teritoriji zapadne Bosne: Posavina, Odžak, Bosanski Brod, Doboј,
9 Kupres, dolina reke Lašve, Travnik, Busovača i Vitez". Zašto ste taj deo
10 izostavili u svom izveštaju, kada ste na samom početku ovde davali taj citat?

11 O: Ono što ja hoću da pokažem ovim dokumentom - i ja se služim prvim
12 delom citata - je da jednostavno početkom 1992. godine JNA je znala da u Bosni
13 tri glavne nacionalne stranke su, kao što su i same govatile, stvorile potrebne
14 vojne, političke i ekonomske uslove da se otpočne sa oružanim sukobom. Dakle, ja
15 sam dao samo jedan deo toga. I onda se kasnije detaljnije govori o svakoj
16 stranci, HDZ, SDA i SDS, i to je na stranicama 7 i 8.

17 Tako, da sam navodio deo za SDS, onda bih verovatno morao da navodim i

1 deo za SDA i deo za HDZ.

2 P: Ali nije li bitno da na samom početku se postarate da jasno stavite
3 do znanja da razvoj događaja u Hrvatskoj je imao važan uticaj na događaje koji
4 su usledili u Bosni?

5 O: Mislim da to kažem u izveštaju, da ono što se desilo u Hrvatskoj
6 jeste imalo uticaja.

7 P: Ostavimo po strani tu fusnotu. Pogledajmo fusnotu 5.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No, bez obzira na to, ja u potpunosti ne
9 razumem. Vi ste pitali svedoka zašto nije obratio pažnju na ono što imamo na
10 stranici 6, gde se pominje HDZ - govorim o vojnim pripremama i o onome što je
11 već urađeno- a na osnovu onoga što mogu da pročitam u onom delu u vezi fusnote
12 1, svedok kaže da su sve tri stranke to radile. Da li Vi hoćete da kažete da
13 očekujete od stručnjaka da, kada kaže da su "sve tri stranke isto radile, da je
14 svaka stranka u skladu sa svojim političkim konceptima prosledila sa vojnim
15 organizovanjem, ostvarivanjem planova, ciljeva i taktika za vođenje oružanog
16 sukoba", da li biste očekivali od njega da istakne to za HDZ ili biste očekivali
17 od njega da to istakne za sve tri stranke? Ja ne razumem tačno šta ste Vi hteli
18 da nam dokažete sada.

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Možda će Vam biti jasnije kada pogledamo
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sledeću fusnotu. To je jedan kumulativni postupak.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

3 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, pitanje koje je postavljeno u
4 vezi izveštaja gospodina Browna i zašto nije govorio o potencijalnom uticaju u
5 Hrvatskoj je zapravo deo koji se navodi dva paragrafa dalje u izveštaju, i to
6 eksplicitno.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svedok je već rekao da je to pomenuo i
8 mislim da nema potrebe, da nije primereno da Vi to kažete i dodajete na odgovore
9 i pitanja koja je postavila gospođa Loukas.

10 Izvolite nastavite, gospođo Loukas.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

12 P: Pogledajmo fusnotu broj 5. Tu govorite o naoružavanju. Dakle, fusnota
13 5: "Kao primeri, izveštaj o trenutnoj situaciji u zoni odgovornosti 2. vojne
14 oblasti JNA, datirano 20. mart 1992. godine. Izveštaj konstatuje da je 50.900 /u
15 engleskom transkriptu: "51.900"/ komada oružja dostavljeno dobrovoljačkim
16 jedinicama; dakle, koje nisu u sastavu JNA."

17 Gledajući fusnotu 5...

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, ukoliko želite da to
19 bude uvršteno u spis, ta strana 6, onda treba da dodelimo broj.

20 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, svakako.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To će biti broj D...?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SEKRETAR: [simultani prevod] D46.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam.

3 Izvolite nastavite.

4 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

5 P: Daću Vam jedan primerak, a imam i još primeraka i za druge strane.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se dodeli broj.

7 SEKRETAR: [simultani prevod] D47. Hvala, časni Sude.

8 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

9 P: U fusnoti 5 kažete da je to oružje dostavljeno. Ali pogledajte
10 stranicu broj 3, tu se govori o organizovanju paravojnih jedinica u Bosni i
11 Hercegovini, i kaže se da: "Pouz dane informacije, kao i informacije koje su se
12 čule na televiziji, informacije koje je dostavilo rukovodstvo MUP-a /?Bosne i
13 Hercegovine/, ukazuju da su nacionalne etničke grupe u republici dobro
14 naoružane. Muslimani imaju oko 60.000 ljudi, Hrvati oko 35.000, Srbi 25.000."

15 A Vi ste u Vašoj fusnoti naveli da je 51.900 komada oružja dostavljeno
16 dobrovoljačkim jedinicama, a niste naveli ono što je konkretno navedeno na
17 trećoj stranici, a to je da su i Muslimani i Hrvati i Srbi se naoružavali, i
18 konkretno navodite brojke.

19 O: Da, to je tačno. To nije ono što sam hteo sada u ovom konkretnom delu
20 da pokažem. Ima drugih delova u izveštaju gde stoji da ja ne sumnjam da su

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Hrvati i Muslimani se naoružavali, i JNA to i sama kaže. Ali to nije bilo
2 konkretno pitanje koje sam želeo da pokrenem na osnovu ovog konkretnog
3 dokumenta. Ono na šta sam hteo da skrenem pažnju je da su ti dobrovoljci
4 naoružani, i to delom od strane JNA, delom od strane SDS-a.

5 P: Ali kada govorimo o konkretnom kontekstu, ako govorite o tome da su
6 se Srbi naoružavali, srpski dobrovoljci, a u istom dokumentu se kaže da se
7 naoružavaju i Muslimani i Hrvati, onda bi svakako trebalo da se navedu brojke i
8 za Muslimane i za Hrvate, zar ne? Kada to pominjete u fusnoti broj 5.

9 O: Pa, ne slažem se. Ja ovde govorim o srpskim dobrovoljcima, u
10 paragrafu 1.7.

11 P: Vi smatrate da nije bilo primereno da ceo kontekst navodite, da su se
12 naoružavali i Muslimani i Hrvati, kada govorite o naoružavanju Srba?

13 O: Ja jesam pomenuo dokument u kome se govori o naoružavanju Muslimana u
14 muslimanskim područjima, i govorio sam i o hrvatskim snagama koje su preuzele
15 kontrolu u opštinama u posavskom koridoru i kakve je to poteškoće predstavljalo
16 za JNA. Tako da ja nisam pokušavao da prikrijem to pitanje. Ali ono što ja hoću
17 da pokažem paragrafom 1.7 je naoružavanje srpskih dobrovoljaca, a o tome se
18 govori i u paragrafu 5.

1 P: Ali ako govorite o naoružavanju srpskih dobrovoljaca, onda biste
2 trebali da navedete konkretan kontekst za to i da navedete i konkretne brojke i
3 za Muslimane i za Hrvate.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođice Loukas, možda biste mogli da
5 nam skrenete pažnju na konkretnu brojku na stranici 3.

6 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, paravojne formacije. Strana 3,
7 paragraf 4, "Paravojne organizacije u BiH".

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kad ovo pogledamo, dakle, ovde se navodi
9 samo broj ljudi, a ne naoružanja.

10 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ali u celom kontekstu rečenice imamo:
11 "Pouzdanе informacije, kao i informacije koje su se čule na televiziji, koje je
12 predočilo rukovodstvo MUP-a, pokazuju da se etničke grupe naoružavaju u
13 republici."

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jasno mi je. Ali onda imamo 20.000 Srba.
15 Dakle, ako pokušate sada da sjedinite te informacije, to znači da, ako je JNA
16 dostavila oružje, da li je to bilo za srpske dobrovoljce? Da li tako treba to da
17 shvatim, gospodine Brown?

18 SVEDOK: [simultani prevod] Budući da je reč o srpskim dobrovoljcima -
19 da, tako biste to mogli shvatiti.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to bi značilo po tri komada
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 13.07.2005.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 oružja za svakog Srbina, pa mi je teško ovo da prihvatim ovako. Nije mi potpuno
2 jasno da li govorite o brojkama koje se ne mogu primeniti na oružje, zapravo da
3 mešate ono što se ne može pomešati. Ja pokušavam da ove konkretne brojke stavimo
4 u odgovarajući kontekst. A ja ne vidim koliko je komada oružja dostavljeno, a
5 vidim koliki je bio broj vojnika, i ne mogu ove dve brojke sada da lako povežem.
6 No, da li bi svedok ili Vi...

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da li Vi hoćete da kažete da: "Etničke
8 grupe u republici su dobro naoružane", da se time ne govori o dobro naoružanim
9 ljudima, muškarcima?

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ne nužno... Naoružani muškarci, ljudi.
11 Ali ne bih mogao da poredim broj komada oružja koje je dostavljeno, dakle, jer
12 jedan minobacač je dovoljan za desetoricu ljudi. A kada govorimo o puškama,
13 situacija je drugačija. Tako da, molim Vas... Na primer, ako govorimo o 51.900
14 komada oružja, onda biste trebali da pomenete i 60.000 Muslimana.

15 Ja jednostavno pokušavam da razumem šta hoćete da nam pokažete.

16 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Situacija je sledeća... Pitaću gospodina
17 Browna da li on ima saznanja o tome.

18 P: JNA je takođe dostavljala oružje i drugim nacionalnim grupama, zar
19 ne?

20 O: Ja nisam video dokumente koji to potvrđuju. Ako Vi imate, molim da
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 mi ih pokažete, ali ja nisam na to naišao. Ja sam naišao na dokumente da je JNA
2 dostavljala oružje bosanskim Srbima i SDS-u. To sam video za 17. korpus, za 1.
3 korpus, a nisam naišao na dokumente da je JNA dostavljala oružje drugim etničkim
4 grupama. To ne znači da one nisu imale oružja, ali ja nisam video dokumente gde
5 piše da je JNA dostavljala oružje drugim etničkim grupama.

6 P: Dakle, Vi niste videli dokumente da je u to vreme o kom govorimo, da
7 se oružje dostavljalo ne samo Srbima, dakle, nego i drugima?

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Od strane JNA, na to mislite?

9 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, svakako.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Nisam naišao na takve dokumente. Možda sada
11 izlazim iz okvira svoje ekspertize. Meni jeste poznato da je bilo slučajeva da
12 su pojedinci zaplenili oružje; dakle, nesrbi, to su bili Muslimani i Hrvati u
13 centralnoj Bosni. Ali meni nije poznata dokumentacija da je JNA dostavljala
14 oružje HDZ-u ili SDA, ili bilo kome drugom, ali jesam video dokumente da jesu
15 dostavljali oružje SDS-u.

16 P: U redu. Hajde da sada ostavimo fusnote po strani i da pređemo na
17 jedno drugo područje. Možda ćemo se kasnije vratiti na fusnote. Hajde da se sada
18 pozabavimo Opštenarodnom odbranom. Ovo je ukratko bilo spomenuto tokom Vašeg
19 svedočenja u ponedeljak. Vi, kao vojni analitičar, koliko smatrate važnim

1 koncept Opštenarodne odbrane?

2 O: Kako to mislite?

3 P: Pa, u smislu analiziranja, proučavanja vojne situacije u Bosni u
4 periodu kojim se bavi Vaš izveštaj u Krajini.

5 O: Pa, ja mislim da sam ja rekao da je Opštenarodna odbrana bila
6 doktrina koju je usvojila Jugoslavija i koja je podrazumevala da JNA,
7 Teritorijalna odbrana i država u toku određenih kriza mogu da izvrše
8 mobilizaciju da bi se branila država, što znači da u okviru pojma, koncepta
9 "Opštenarodne odbrane" svi u državi su imali određenu ulogu u odbrani države.
10 Dominantnu ulogu je imala JNA u odbrani granica Jugoslavije; Teritorijalna
11 odbrana je, prilikom mobilizacije i posle mobilizacije, imala ulogu da pomaže
12 JNA, da daje dopunske snage, a, isto tako, da brani ključne objekte i opštine
13 ili druga područja, i da obavlja postupak mobilizacije da bi povećala brojno
14 stanje u JNA; i isto tako su određenu ulogu imala i civilna tela koja su isto
15 trebala da potpomognu u odbrani države. Dakle, to je ono što sam ja shvatio da
16 je značilo "Opštenarodna odbrana".

17 P: Dakle, jasno je, zar ne, da je važno shvatiti tu vojnu doktrinu da bi
18 se shvatili događaji tokom rata kojim se bavi Vaš izveštaj, zar ne?

19 O: Pa, korisno je poznavati tu doktrinu donekle, u nekom određenom
20 kontekstu, da. Ali to nije suština mog izveštaja. Do 1992. situacija se svakako
21 dovoljno promenila od one kakva je bila prvobitno, kada je usvojen ovaj koncept
22 Opštenarodne odbrane, zbog toga što je izbio rat u Hrvatskoj. Ali svakako je

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bitno poznavanje te doktrine da bi se shvatila uloga JNA i njena funkcija.

2 P: Taj koncept Opštenarodne odbrane je bio koncept koji je trebalo da
3 uzmu u obzir sve tri strane u ovom sukobu, zar ne?

4 O: Ja mislim da je ovaj koncept opštenarodne odbrane koncept koji je
5 vezan za Jugoslaviju, tako da se ne slažem sasvim sa Vama u pogledu te Vaše
6 tvrdnje da je to nešto što se odnosilo na sve tri strane. Opštenarodna odbrana
7 je bila doktrina koja je služila Jugoslaviji tokom jednog prilično dugog perioda
8 i očigledno je da kad je izbio rat u Hrvatskoj, a zatim kasnije i sukob u Bosni,
9 nisam sasvim siguran da se primenjivao taj koncept Opštenarodne odbrane. Prema
10 tome, nije mi jasna Vaša teza.

11 P: U redu. Hajde da to onda pogledamo iz ovog ugla: dakle, koncept
12 Opštenarodne odbrane je bio koncept u okviru koga su svi stanovnici Jugoslavije
13 trebali da brane zemlju od spoljnog neprijatelja. Da li se slažete sa mnom u
14 pogledu toga?

15 O: Da.

16 P: A što se tiče sistema, postojao je i određeni odnos između redovne
17 vojske, vojne industrije, skladištenja oružja, uniformi, zaliha hrane, itd. I to
18 je bilo stacionirano u skladu sa ovom doktrinom, po celoj zemlji je bilo ovo
19 razmešteno, zar ne?

20 O: Da, ja mislim da jeste tako, da jeste bilo skladišta oružja posvuda,
21 da se oružje proizvodilo i da je bilo fabrika vojnih takoreći u svakoj republici
22 na raznim lokacijama.

23 P: U redu. I svaka opština je bila obavezna da ima jedinice

1 Teritorijalne odbrane, zar ne?

2 O: Da, mislim da jeste bilo tako.

3 P: I svaka opština je imala operativni plan za korištenje i razmeštanje
4 ovih jedinica tokom rata, zar ne?

5 O: Pa, pretpostavljam da je tako. Mada ne mogu tvrditi da sam ekspert
6 kad je reč o svim aspektima Opštenarodne odbrane, sve do najnižeg nivoa. Znam da
7 je Teritorijalna odbrana bila jedna od komponenti Opštenarodne odbrane, tako da
8 pretpostavljam da su postojali planovi koji su išli sve do najnižeg nivoa.

9 P: U redu. A sad, što se tiče rukovodstva na nivou opštine, jedan od
10 aspekata ove doktrine Opštenarodne odbrane je bio taj da je trebalo da postoji
11 koordinacija u slučaju rata, zar ne?

12 O: Da. Ponovo ponavljam da nisam baš čitao dokumente o mobilizaciji
13 Teritorijalne odbrane na najnižem nivou, bar kad je reč o tom aspektu
14 Opštenarodne odbrane, ali pretpostavljam da to jeste bilo neophodno, da se vrši
15 neka koordinacija.

16 P: I zapravo, svaka opština je imala Narodno veće odbrane /?Savet
17 narodne odbrane/, zar ne?

18 O: Ja mislim da je tako.

19 P: I kad je počeo raspad Jugoslavije, stvorila se situacija, na primer,
20 u kojoj bi, recimo, jedna operativna jedinica u Hrvatskoj – na primer, 5. korpus
21 – se povukla iz Hrvatske u Bosnu, zar ne?

22 O: Na osnovu dokumenata, ja sam shvatio da je 5. korpus mobilisan u
23 septembru 1991. godine, u okviru širih dejstava JNA u Hrvatskoj. Oni su onda
24 razmestili snage iz Bosne zato što je korpus bio baziran u Bosni. Zatim su te
25 snage obavile dejstva, operacije u zapadnoj Slavoniji između septembra 1991.

26

27

28

29

30

1 godine i sporazuma o primirju, ili o prekidu vatre, u Bosni 1991. godine.

2 Zatim, ceo korpus, ili deo korpusa, je ostao u Bosni... ne, oprostite, ne
3 u Bosni, nego u Hrvatskoj i zapadnoj Slavoniji u tom periodu, decembar/januar
4 1991.... odnosno, decembar 1991. do januara 1992. godine. I onda je konačno
5 povukao svoje snage iz Hrvatske, ja mislim, u junu 1992. godine.

6 Dakle, 5. korpus je bio razmešten u Hrvatsku u septembru i tamo vodio
7 borbena dejstva do decembra. Onda je došlo do primirja u kome se pojavio i UN. I
8 onda je 5. korpus JNA ostao u zapadnoj Slavoniji na teritoriji koju je zauzeo i
9 okupirao, dok se nije odatle povukao u junu 1992. godine.

10 P: Deo 5. korpusa i njihove zone odgovornosti u sistemu bivše
11 Jugoslavije je obuhvatao i deo Hrvatske i deo Bosne, zar ne?

12 O: Pa, to pitanje zone odgovornosti 5. korpusa je malo komplikovano
13 pitanje zato što je 5. korpus bio deo 2. vojne oblasti. A 2. vojna oblast se
14 formirala tek onda kada su se povukle značajne JNA snage iz Hrvatske. Prema
15 tome, kada Vi kažete "zona odgovornosti 5. korpusa u jugoslovenskom sistemu je
16 obuhvatala i deo Hrvatske", to nije sasvim tačno.

17 Jednostavno, oni su bili razmešteni u Hrvatsku zbog toga što je JNA tamo
18 razmestila svoje snage u septembru 1991. godine. Ali mirnodopska zona
19 odgovornosti 5. korpusa JNA je bila isključivo u Bosni. Prema tome, nije sasvim
20 tačno reći da je zona odgovornosti 5. korpusa u jugoslovenskom sistemu – ako pod
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tim podrazumevate mirnodopski period - obuhvatala i Hrvatsku, to nije sasvim
2 tačno. Oni su otišli u Hrvatsku 1991. godine zato što im je to bilo naređeno. Tu
3 naredbu su dobili od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu u Beogradu 1991.
4 godine i oni su otišli i tamo vodili borbena dejstva.

5 P: Da, ali mi sada ovde govorimo o ratnom periodu.

6 Što se tiče ovog koncepta Opštenarodne odbrane...

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, sad je 17.50h. Treba nam
8 jedna pauza od 20 minuta... A prvo da Vas pitam, da li ćete da radimo danas još
9 pola sada duže nego što je predviđeno? Danas možemo da nastavimo do 19.30h. I
10 isto tako, znate da možemo da radimo i sutra. Ako hoćete da kažete da je vreme
11 predviđeno za sutra više nego dovoljno, onda ćemo danas prekinuti u 19.00h. Ali
12 ako kažete da je možda bolje da radimo duže danas, onda ću to uzeti u obzir kada
13 budem sa Vama sada dogovarao pauzu.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Možda bi bilo bolje ukoliko bismo radili
15 danas do 19.30h, jer ovaj svedok je dosta dugo svedočio tokom glavnog
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svedočenja /?ispitivanja/.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu.

3 GĐA LOUKAS: /nedostaje simultani prevod/

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sam Vas to pitao zato što sad se već
5 deset minuta bavimo konceptom Opštenarodne odbrane. Ja sam se upravo konsultovao
6 sa mojim kolegama. I nije nam uopšte jasno koja je poenta svega toga. Jer ja
7 pretpostavljam da iza svega ovoga ipak stoji neka poenta.

8 Naravno, mi smo i ranije razgovarali o ovom pitanju zatvaranja vrata. I
9 ponekad, znate, se desi da, kad zatvorite sva vrata i ako nema nikakvog svetla,
10 onda čovek više ništa ne vidi. Stoga da Vam kažem da nama nije jasno od kakve je
11 koristi ova tema Veću. Dakle, ukoliko postoji neka poenta u svemu tome, bili
12 bismo veoma zadovoljni ukoliko biste nam to rekli. Ne morate nam to
13 objašnjavati, mislim da Vam je jasna suština onoga što govorim.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa jeste, suština je vrlo jasna. I ja
15 neću puno vremena više posvetiti konceptu Opštenarodne odbrane, časni Sude, ali
16 isto tako mislim da je važno da ovo Veće se upozna sa pozadinom ovog koncepta

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Opštenarodne odbrane, zato što smo se samo nakratko toga dotakli tokom glavnog
2 svedočenja ovog svedoka, a to je veoma važan elemenat vojne doktrine bivše
3 Jugoslavije, u kojoj su sve tri zajednice bile svesne i učestvovala su u tome i
4 imale su svoju ulogu u bivšoj Jugoslaviji. Dakle, prema tome, ukoliko se pogleda
5 ovo pitanje koordinacije koja je trebala da postoji, i saradnje, onda je jasno
6 da je to sve bilo deo sistema koji je postojao. To nije sistem koji se pojavio
7 ni iz čega. On je postojao određeno vreme.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to je sasvim jasno, gospođo Loukas,
9 da ako je neko živio neko živio neko vreme u bivšoj Jugoslaviji, a to je slučaj
10 sa Srbima, Muslimanima i Hrvatima, da su onda svi oni, naravno, bili upoznati s
11 ovim konceptom Opštenarodne odbrane, dakle, da je to bilo nešto što je važno za
12 sva tri naroda. Znate, to bi možda bilo bitno da mi ovde imamo porotu, ali kad
13 neko ide u istu školu, onda svi ti koji idu u istu školu znaju istu stvar. To je
14 za očekivati.

15 Ne moramo dalje da raspravljamo o tezi Vaše odbrane. Samo sam hteo da
16 Vam ovo prenesem, da Vam ukažem na to. I sad ostalo prepuštam Vama.

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, ja neću puno više da se bavim
18 ovim konceptom Opštenarodne odbrane i jasno mi je šta Vi želite da kažete. Samo

1 sam htela da ukažem na to kako je to važan elemenat, kao je to vrlo važan deo da
2 bi se razumelo šta se tamo desilo vojno.

3 P: I sada da se samo nakratko osvrnemo na ovu Opštenarodnu odbranu. To
4 je bilo nešto što se predavalo i u školi, zar ne?

5 O: Pa, ne znam, nisam upoznat s tim.

6 P: A što se tiče obuke korištenja oružja, to je isto postojalo u školi?

7 O: Mislite u srednjoj školi? Ili o čemu govorite?

8 P: Pa, postojala je obuka o korištenju oružja, i to je bio jedan od
9 elemenata Opštenarodne odbrane, zar ne?

10 O: Pa, znam da je postojala obuka vojnih obveznika i znam da je
11 postojala vojna obaveza, i verovatno su ti ljudi koji su dobili oružje dobili i
12 neku obuku.

13 P: Što se tiče vojne situacije u bivšoj Jugoslaviji, svi rezervisti -
14 dakle, i Srbi i Muslimani i Hrvati - svi su imali na raspolaganju uniforme, zar
15 ne?

16 O: Ja nisam sa tim upoznat.

17 P: I imali su potencijalno i pristup naoružanju, zar ne?

18 O: Ne znam da li biste mogli da budete možda malo konkretniji. Šta
19 mislite pod tim "potencijalan pristup naoružanju"?

20 P: Pa, ceo taj koncept Opštenarodne odbrane bio je zasnovan na tezi da
21 se može izvršiti mobilizacija brzo, zar ne?

22 O: Da, ali "potencijalan pristup oružju" može da znači bilo šta. Ja sam,

1 recimo, rezervista u svojoj vojsci, ali ja nemam pristupa oružju. Ukoliko me
2 mobilišu, pretpostavljam da bi mi dali oružje. Prema tome, kad Vi kažete "ljudi
3 su imali pristup oružju", ja to ne znam. Ja znam, recimo, da je JNA držala
4 oružje u raznim skladištima, na obezbeđenim lokacijama. Ja ne mislim da su
5 ljudi, recimo, u svojim spavaćim sobama držali oružje.

6 P: Ja mislim da Vi, zapravo, niste kvalifikovani ili u situaciji da nam
7 kažete u kojim područjima je postojala značajna muslimanska većina, sem onih
8 koja su obuhvaćena Vašim izveštajem.

9 O: To nije spadalo u moje obaveze kada sam zamoljen da napišem ovaj
10 izveštaj.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, vidim koliko je sati.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, pošto ćemo raditi do 19.30h, onda bi
13 možda bilo bolje da nastavimo još 10 minuta.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da, ali htela sam da pogledam svoju
15 dokumentaciju.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, onda ćemo napraviti pauzu do
17 6.20h.

18 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

19 ... Početak pauze u 17.58h

20 ... Sednica nastavljena u 18.27h

21 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

22 Izvolite sedeti.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, izvolite nastavite.

24 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

25 P: Gospodine Brown, sad bih htela da se osvrnemo na jedan deo Vašeg
26
27
28
29
30

1 izveštaja koji govori o 16. sednici Skupštine srpskog naroda Bosne i
2 Hercegovine, a to počinje na strani 24 Vašeg izveštaja. Vezano za Vaše
3 analiziranje, proučavanje te konkretno /?sednice/ Skupštine, Vi ste izvukli
4 određene citate iz zapisnika sa te sednice, i isto tako ste prokomentarisali to
5 u Vašem izveštaju, a i juče ste to komentarisali na pitanja gospodina Harmona.

6 Mislim da sada treba da pogledamo tabulator 44. Da li to imate pred
7 sobom?

8 O: Da, da, imam to. Je li to zapisnik sa sednice?

9 P: Da, da. To je zapisnik sa 16. sednice Skupštine srpskog naroda koja
10 je održana 12. maja u Banja Luci.

11 O: Da, imam to sada pred sobom.

12 P: Vezano za ovu sednicu Skupštine – ja sad ne nameravam da to
13 obrađujemo detaljno – ali pitaću Vas sledeće. Prvo, strana 7. Tu stoje reči
14 doktora Nikola Koljevića, pri vrhu strane.

15 O: Da, da.

16 P: Gde se navodi da je prekinuta Lisabonska konferencija prethodnog
17 dana?

18 O: Da, to sam našao na strani 6.

19 P: Gospodine Brown, što se tiče konteksta u kome su održavani politički
20 pregovori koji su bili u toku – Vi, naravno, ste znali za pregovore koji su se
21 vodili oko tzv. Cutilheirovog plana?

22 O: Da, upoznat sam sa tim da su vođeni ti pregovori i da je gospodin
23 Cutilheiro predsedavao na tim pregovorima, ali ja nisam nikakav ekspert kad je

24

25

26

27

28

29

30

1 reč o tom pitanju niti o tom postupku pregovora. Jednostavno sam upoznat sa tim
2 da su postojali pregovori u kojima je učestvovala Evropska unija i drugi. Ali
3 kao što rekoh, nisam ekspert po tom pitanju.

4 P: Da. Znači, Vi kažete Veću da niste nikakav ekspert po tom pitanju ali
5 da ste, generalno gledano, upoznati sa tim da su vođeni pregovori oko
6 Cutilheirovog plana, zar ne?

7 O: Da. Ja sam upoznat s tim da su vođeni pregovori, ali ne znam detalje
8 tih pregovora i to bih prepustio ljudima koji su kompetentniji kad je reč o tom
9 pitanju.

10 P: Da li ste Vi bili upoznati sa tim da 30., 31. marta 1992. godine, u
11 okviru tih političkih pregovora, tri strane, tri nacionalne zajednice -
12 Muslimani, Srbi i Hrvati - su usvojili principe, odluku o principima o novom
13 ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine?

14 O: Ne, nisam sa tim upoznat.

15 P: Dakle, ne znate da negde između 17. marta i 31. marta je vođen taj
16 proces u okviru Cutilheirovog plana.

17 O: Pa, ja nisam upoznat sa detaljima, ali znam da je došlo do nekog
18 tentativnog sporazuma i mislim da je kasnije muslimanska strana posle prvobitnog
19 pristanka povukla taj pristanak. Ali sem tog detalja ne znam ništa više.

1 P: Dakle, postojao je sporazum o principima, a onda je gospodin
2 Izetbegović se predomislio, zar ne?

3 G. HARMON: [simultani prevod] Svedok je već rekao da ne zna o planu niti
4 o detaljima.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Tako je. Gospođo Loukas, nije mi jasno.
6 Ne znam da li je baš bitno da znamo da li je ovaj svedok upoznat sa tim ili da
7 se to zaista i dogodilo?

8 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, mene interesuje da li ovaj svedok to
9 zna.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju je on odgovorio na
11 pitanje. On Vam je rekao da se toga seća. Prema tome, /prevod engleskog
12 transkripta: "...dao Vam je dva prsta, da tako kažem, ali Vi biste čitavu ruku.
13 Da, da. Molim Vas, nastavite."/

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

15 P: Dakle, da li ste Vi znali da je postojao sporazum... odnosno, da je
16 postojala radna grupa koja je trebala da definiše teritorije koje bi imala svaka
17 zajednica u okviru Bosne i Hercegovine?

18 O: Pa, znam da je postojao taj aspekt plana, da se osnuje radna grupa
19 koja bi se time bavila, ali nisam upoznat sa detaljima.

20 P: Da li znate da je jedan od delova sporazuma predviđao da mape
21 konstitutivnih jedinica treba da budu zasnovane na nacionalnim, geografskim i
22 ekonomskim principima, ali isto tako da se uzmu u obzir i takvi kriterijumi kao
23 što su obrazovanje, kulturološki kriterijumi, verski, transport i veze?

24 O: Ne, nisam sa tim upoznat.

25 P: Dakle, na osnovu toga zaključujem da Vi ne možete niti da se složite
26
27
28
29
30

1 niti da se ne složite sa tezom da šest strateških ciljeva su nešto što je u
2 skladu sa Cutilheirovim planom?

3 O: Ne, nisam u prilici da Vam išta o tome kažem zato što nisam pročitao
4 Cutilheirov plan niti ga proučavao detaljno da bih mogao da uporedim jedno sa
5 drugim.

6 P: U svakom slučaju, na strani 7 gospodin Koljević govori o tome da je
7 konferencija u Lisabonu otkazana, i to prethodnog dana; dakle, jedan dan pre ove
8 sednice.

9 O: Da, tako je. Čini se da on to kaže i da to stoji na strani 6.

10 P: A ovo spominjanje Lisabona je vezano za Cutilheirov plan i za
11 pregovore o tom planu?

12 O: Pa, ne bih mogao da kažem. Ne znam da li se to tiče direktno
13 Cutilheirovog plana ili nekog drugog sporazuma. Ne bih znao da kažem.

14 P: U redu. Onda da pređemo na govor gospodina Karadžića, što počinje na
15 strani 8.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, radi Vaše
17 informacije, engleski tekst je drugačije numerisan od B/H/S verzije, tako da...
18 Pošto biste Vi sigurno želeli to da pratite, molim Vas da to imate na umu.
19 Mislim da to počinje na strani 3. Da, na B/H/S verziji to počinje na strani 3.

20 Možete nastaviti, gospođo Loukas.

21 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

22 P: Dakle, na samom početku govora gospodina Karadžića on govori o
23 kontekstu onoga što se događalo sa HDZ i sa SDA, a zatim prelazi na ono što se
24
25
26
27
28
29
30

1 desilo u Skupštini, sa nadglasavanjem. Jeste li Vi proučavali bilo koju od
2 sednica Skupštine vezano za politička događanja?

3 O: Ne, to zapravo nije bilo u mom delokrugu, nije bilo vezano za moj
4 izveštaj. Ja znam da je bilo drugih ljudi koji se jesu time bavili. Ja nisam. Ja
5 sam se upoznao samo donekle sa nekim sednicama Skupštine, ali to svakako nije
6 pitanje koje sam ja detaljno proučavao. Prema tome, to bih prepustio nekom
7 drugom.

8 P: Dakle, Vaša analiza 16. sednice Skupštine nije zasnovana ni na kakvoj
9 detaljnoj analizi sličnih sednica Skupštine, je li tako?

10 O: Ne, to nije tačno. Ja sam proučio čitav niz sednica Skupštine kad sam
11 pripremao ovaj izveštaj. Ali kao što sam rekao pre nekoliko dana, razlog zbog
12 koga sam se ja usredsredio na 16. sednicu je bio taj što je tada osnovana
13 vojska, a to je svakako vojno pitanje. I isto tako sam video spominjanje, u
14 vojnim dokumentima, ciljeva i operacija koje je sprovodio 1. krajiški korpus i
15 hteo sam da vidim da li je to na bilo koji način povezano sa nekim od političkih
16 ciljeva koje sam video kad sam čitao taj dokument, znajući da je vojska upravo u
17 to vreme bila formirana.

18 P: Moje pitanje, kad sam Vas pitala, je da li Vaše proučavanje 16.
19 sednice Skupštine nije zasnovano ni na kakvoj detaljnoj analizi sličnih sednica.
20 Vi ste meni odgovorili da ste pregledali čitav niz dokumenata sa raznih sednica
21 Skupštine. Ali bez obzira na to, Vi niste detaljno to proučavali, niste

1 detaljno proučavali sednice Skupštine koje su prethodile onoj od 12. maja.

2 O: Da, mislim da bih mogao da kažem da je to tačno. Ja nisam detaljno to
3 proučavao jer to nije bio cilj mog izveštaja.

4 P: Ako sada pogledamo devetu stranicu te sednice Skupštine, gospodin
5 Karadžić još uvek govori, i govori tu o daljim pregovorima, tu na početku, i tu
6 se kaže: "Oni su ipak prihvatili naš predlog o konferenciji o Bosni i
7 Hercegovini, shvatajući da srpski narod neće prihvatiti unitarnu Bosnu Alije
8 Izetbegovića tek tako lako, i tako se došlo do konferencije o Bosni i
9 Hercegovini pod evropskim pokroviteljstvom. A na toj konferenciji mi smo
10 postigli veliki uspeh, dobili smo odobrenje međunarodne zajednice, u ovom
11 slučaju Evropske zajednice, za stvaranje trodelne Bosne i Hercegovine, nasuprot
12 unitarnoj Bosni i Hercegovini, jedne složene Bosne i Hercegovine koja će se
13 sastojati od tri nacionalne države ili tri konstitutivne države čiji će odnosi i
14 veze biti jači, a ne slabiji /?jači ili slabiji/."

15 Vidite li taj deo tu?

16 O: Da.

17 P: Dakle, tu Karadžić još uvek govori o pregovorima koji su vođeni, je
18 li tako?

19 O: Da. On, čini se, daje svoje mišljenje o tim pregovorima.

20 P: Pa on dalje kaže: "Mi smo se opredelili za političko mirno rešenje i
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prihvatili arbitražu evropske politike, koja u ovom trenutku ne daje prednost
2 Srbima, ali prihvatili smo da ćemo možda izgubiti nešto, ali da ćemo zato izbeći
3 rat."

4 Vidite li taj deo govora?

5 O: Da.

6 P: On takođe pominje činjenicu da je upućen poziv za mobilizaciju.
7 Vidite li taj deo? To je pri kraju devete stranice, gde se kaže da je gospodin
8 Izetbegović izdao nalog za mobilizaciju.

9 O: Možete li mi reći gde se tačno to nalazi?

10 P: Pa, to je pri dnu devete stranice. Kaže: "Za Izetbegovića, ova
11 zajednica..."

12 O: Da, vidim sada.

13 P: A da li znate datum kada je izdat taj poziv za mobilizaciju?

14 O: Moraću to da proverim, no mislim da je to bilo 6., 7. ili 8. aprila.
15 Da li je to tačno? Otprilike u to vreme?

16 P: Pa, ja pokušavam da vidim šta Vi znate o tome, gospodine Brown?

17 O: No, ja znam da je obrazloženje za izdavanje tog poziva za
18 mobilizaciju... da su bili događaji koji su se dogodili u Bijeljini i Zvorniku.
19 Mislim da je to nakon incidenata u Bijeljini i Zvorniku.

20 P: Nešto dalje u govoru gospodina Karadžića, on kaže: "Mi nemamo ništa
21 protiv toga da hrvatska nacionalna zajednica u Bosni i Hercegovini osnuje svoju
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 državu ili pak da ostanu u istoj državi sa Muslimanima. Međutim, mi imamo
2 itekako prigovora na surovi rat koji su vodile hrvatske paravojne snage, redovna
3 vojska hrvatske države, u Posavini, u dolini reke Save, kada su napali Posavinu
4 i Srbe u Bosni i Hercegovini, čineći genocid i isterujući ih iz njihovih domova
5 u nastojanju da zadobiju što bolje pozicije za pregovore, tj. da postave granice
6 svoje države u Bosni i Hercegovini."

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, da li Vi čitate neku
8 drugu verziju, verziju u engleskom prevodu, 16. sednice? Jer primećujem na dnu
9 devete stranice da ja nisam uspeo da to pronađem. A kada čitate, ja sam
10 povremeno primetio da Vi koristite neke druge reči.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, ja nisam bila svesna da se radi o
12 drugoj verziji.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nema velikih razlika, ali ipak nekih.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, ono što sam ja učinila – ja sam
15 odštampala verziju koja je bila povezana sa fusnotom gospodina Browna u tom
16 pogledu.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, nastavite, ali imajte ovo u
18 vidu.

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] U redu.

20 P: Svedoče, sada ako nastavimo, na dnu dvanaeste stranice – ne znam
21 tačno kako se to odnosi prema verziji koju Vi imate...

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, samo ću Vam skrenuti pažnju na jednu
2 razliku. Vi ste pročitali: "...tj. da se povuku državne granice te zajednice u
3 Bosni i Hercegovini." A kod mene piše: "...da se uspostave granice njihove državne
4 jedinice u Bosni i Hercegovini." Dakle, radimo iz različitih verzija, mada do
5 sada to nije imalo neke dramatične posledice.

6 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, ja mislim da nije. Naravno, ja sam
7 ovu verziju, pod brojem 44, primila tek na dan... popodne kada je gospodin Brown
8 trebalo da počne da svedoči. I naravno, radila sam sa primerkom iz fusnote koju
9 je on dao u svom izveštaju.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa dobro, samo da znamo da radimo sa
11 verzijama koje su nešto malo različite.

12 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Svakako, časni Sude.

13 P: Dakle, svedoče, idući sad dalje, dolazimo do trinaeste stranice u
14 mojoj verziji. Dakle, na dnu dvanaeste stranice iz ove verzije 44, tu je pasus
15 koji počinje rečima: "Mi smo učinili sve da do rata ne dođe, a kad je došlo do
16 rata, da se uspostavi mir kako bi se omogućilo političko razrešenje situacije."
17 Vidite li taj deo?

18 O: Da.

19 P: I tu se kaže da: "Prekid vatre, odnosno primirje je svaki put
20 narušavano od strane, pre svega, muslimanskih snaga u Sarajevu, a i hrvatskih
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 snaga u Posavini, gde rat nije ni prestajao. Kao i u dolini Neretve, gde mi
2 mislimo da je hrvatski motiv osvajanje teritorija i uspostavljanje faktičkog
3 stanja na terenu i granica koje će, po njihovom mišljenju, pre ili kasnije biti
4 priznate, dok su Muslimani zapravo prekršili primirje kako bi sabotirali
5 konferenciju o Bosni i Hercegovini."

6 Dakle, samo kada govorimo o ovom delu govora, tačno je, zar ne, da su
7 hrvatske snage zaista i bile u Posavini?

8 O: Hrvatske snage... ne razumem šta mislite pod "hrvatskim snagama".
9 Mislite li na snage hrvatske države ili na hrvatske snage iz Bosne i
10 Hercegovine? Ja znam, naime, da su opštine u Posavini bile pod kontrolom Hrvata
11 i da su oni preuzeli kontrolu u tom području, da, i to pominjem u svom
12 izveštaju.

13 P: U redu. A sada, ako pođemo do kraja tog pasusa, tu se kaže: "Najbolje
14 bi bilo da se situacija reši mirnim sredstvima. Bilo bi najbolje kada bi se
15 odmah uspostavilo primirje i postavile granice, makar mi ponešto izgubili, na
16 način kako Evropska zajednica predlaže i kako nađe zajedno između ove tri
17 nacionalne zajednice." Vidite li taj deo?

18 O: Da.

19 P: Dakle, gospodin Karadžić tu i dalje govori o rešenju koje bi
20 proisteklo iz pregovora, zar ne?

21 O: Ako se samo pogledaju reči, površno, koje on izgovara, tako bi to
22 izgledalo. Međutim, on takođe govori i stvari... on je i nešto ranije rekao:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

sreda, 13.07.2005.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 "Mi smo se opredelili za mirno rešenje." Ova sednica je bila 12. maja i do tada
2 je već bilo došlo do preuzimanja vlasti u nekim borbenim operacijama koje su se
3 vodile u aprilu, i u celom ovom dokumentu ima više pominjanja toga... gde gospodin
4 Krajišnik kaže: "Mi se nalazimo u ratu."

5 P: Ali to je bila izjava koja je bila apsolutno očigledna, zar ne?
6 Naime, koji je prihvaćen datum početka rata, gospodine Brown?

7 O: Pa, ja nisam baš siguran koji je taj prihvaćeni datum za početak
8 rata.

9 P: Stvarno? A kako možete uopšte analizirati vojne dokumente kada ne
10 znate koji je prihvaćeni datum početka rata?

11 O: Ja nisam siguran ni da postoji neki prihvaćeni datum početka rata.
12 Dakle, bilo je aktivnosti u martu, bilo je aktivnosti u aprilu i aktivnosti u
13 maju.

14 P: Ali dakle, Vi onda kažete, po svemu onome što ste Vi mogli da
15 pročitate i zaključite, da ne postoji jedan dan ili period koji se smatra
16 početkom rata?

17 O: Pa, postoji razlika između perioda i jednog dana.

18 P: Pa, u redu, ja ću rado prihvatiti ako mi kažete i koji je period je
19 to?

20 O: Pa, ja bih rekao da je kraj marta i april, da je to period kada su
21 započete vojne, odnosno borbene operacije.

22 P: U redu. Pređimo sada na petnaestu stranicu ove sednice Skupštine, a
23 to je nakon izlaganja strateških ciljeva. U verziji pod brojem 44 iz

1 registratora – to je na četrnaestoj stranici – gospodin Karadžić tu, zapravo,
2 kaže: "Mora se takođe prestati i sa srpskom megalomanijom, koja pokušava da
3 obuhvati što više teritorija i što više naših neprijatelja, kao i što više brda
4 i dolina, bez obzira na to da li je plodna zemlja ili ne. To mora da se svede na
5 neku razumnu meru kako bismo mogli da budemo solidni i kompaktni. To se može
6 uporediti sa balonom koji se naduva previše – naime, što se više naduvava, on
7 postaje sve tanji i može pući."

8 Dakle, da li Vi smatrate da je jedno od mogućih tumačenja ove fraze tu
9 da gospodin Karadžić, koji je govorio o pregovorima i o nastavku pregovora, da
10 on tu zapravo pokušava da događaje, onako kako su se odvijali, pokuša da zadrži
11 unutar pregovora?

12 O: Pa, to je moguće tumačenje, ali ja se sa njim ne bih mogao složiti.

13 P: U redu. Pređimo sada na šesnaestu stranicu iz Vaše fusnote, a u
14 verziji iz registratora to je takođe, kako se čini, na šesnaestoj stranici. Tu
15 dolazimo na jedan deo gde on kaže: "Mi ne želimo državu sa ogromnim brojem ljudi
16 koji će biti protiv te države, a to je mogućnost koje se oni boje. Drugo, mi smo
17 pokazali da se granice mogu povući bilateralno i hteli smo da se povuku te
18 linije što dublje i što dalje, kako više ne bi bilo povratka."

19 Dakle, kad on govori o bilateralnom povlačenju granica, očigledno govori
20 u kontekstu sporazuma dveju strana?

21 O: Pa, iz ovog primera nije jasno o čemu on govori. Moguće je da on

govori o nečemu o čemu je bilo diskusije u Cutilheirovom planu ili pak o nečemu što je možda bilo više lokalnog karaktera. Na primer, mislim da on nešto ranije pominje Kupres kao demarkacionu liniju, međutim, nije jasno na šta misli.

P: Pa dobro, a šta po Vama znači reč "bilateralno"?

O: Pa, to je dogovor između dveju strana.

[Odbrana se savetuje]

GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

P: No, moguće je da je to bio i deo pregovora koji su vođeni sa Hrvatima u tom smislu?

O: Pa, moguće je. Nije sasvim jasno iz ove rečenice.

P: Dakle, Vi kažete da reč "bilateralan", što se Vas tiče, ne objašnjava o čemu se radi.

O: Ne, ne reč "bilateralan". Dakle, može biti i da je on govorio o sporazumu koji su postignuti bilateralno sa Hrvatima ili pak da li govori možda o smislu onoga što je već ranije pomenuo: "Uzmimo, na primer, Kupres. Kada smo im rekli da bismo uzeli u obzir njihov interes, pošto je Kupres njima važniji nego nama, mogli bismo se složiti da granica ide duž puta ili neki takav aranžman bi se mogao napraviti. Prvo, lokalne vojske na terenu, a onda bismo i mi mogli da se sporazumemo o tome na nivou republike."

Prema tome, da li on govori o nekim sporazumima koje pokušava da organizuje izvan Cutilheirovih razgovora ili pak o drugim razgovorima, ili

1 govori o nekim trećim - to meni nije jasno.

2 P: Ali zar on ne kaže da "smo mi pokazali da se granice mogu povući
3 bilateralno"?

4 O: Pa, ja samo mogu reći ono što je on rekao /?što sam već rekao/. On to
5 kaže, ali nije jasno u kom kontekstu. Naime, može se pročitati i prethodna
6 izjava da će oni rado pristati na to da se to dogovori na lokalnom nivou, gde
7 njima odgovara, gde odgovara obema stranama, dakle, duž nekakvog puta u Kupresu,
8 da će povući granice tamo. Ili pak da li govori o bilateralnim sporazumima na
9 nekom drugom forumu? No očigledno je da govori o bilateralnim sporazumima i ja
10 pretpostavljam, zbog konteksta, da se radi o Hrvatima i sa Hrvatima.

11 P: Da, u redu. No, u svakom slučaju, on ne govori o unilateralnom
12 povlačenju granica, već o bilateralnom sporazumu o granicama, u tom kontekstu,
13 je li tako?

14 O: Pa, on tu izjavljuje: "Mi smo pokazali da se granice mogu povući
15 bilateralno," ali nije sasvim jasno šta pod tim podrazumeva.

16 P: To Vama nije jasno.

17 O: Ne, meni to nije jasno.

18 P: U redu. Možemo ići dalje, sednica. Idemo sada na sedamnaestu stranicu
19 Vaše verzije, iz Vaše fusnote. A to je šesnaesta stranica u verziji iz
20 tabulatora. Postoji tu jedan delegat, pomenut je, gospodin Beli. I u jednom delu

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 on govori o komunikacijama, i govori - to je otprilike deset redaka niže - "Do
2 sada nismo mogli da komuniciramo ni sa kim osim sa našim regionima Semberija i
3 Majevisa."

4 Sasvim je jasno, zar ne, da su komunikacije na terenu, u ovom periodu
5 kada je izbio rat, bile vrlo otežane, zar ne?

6 O: Možete li konkretnije, molim Vas, da kažete na koga mislite kada
7 govorite "komunikacije na terenu"? Da li mislite na vojne komunikacije ili
8 govorite o SDS-u, ili policiji? O čemu govorite?

9 P: Pa, Vi ste nam pre neki dan, da ste na osnovu onih izveštaja o
10 borbenoj gotovosti, govorili o ovom pitanju komunikacije. Sećate li se toga?

11 O: Da.

12 P: I Vi ste u dobroj meri svoje pretpostavke o komunikacijama zapravo
13 zasnovali na tim borbenim izveštajima sačinjenim 1993. godine, je li tako?

14 O: Pa, ne bih rekao da sam to učinio u velikoj meri, ali delom, da.

15 P: A na čemu još Vi to ste zasnovali?

16 O: Pa, na funkcionisanju ili, kako je izgledalo, na funkcionisanju
17 komunikacija u okviru 1. krajiškog korpusa sa Glavnim štabom, zatim pominjanje
18 sednica Predsedništva, zatim izdvajanje dokumenata sa sastanaka, pominjanja
19 sednica Skupštine, zatim činjenica da su i same sednice Skupštine bile sredstvo
20 za komunikaciju, kao i neke druge oblasti koje sam takođe uključio po ovom
21 pitanju komunikacija.

1 P: A kakva je bila situacija na terenu u vezi sa telefonskim vezama? Šta
2 nam možete o tome reći?

3 O: Pa, o kom periodu govorite?

4 P: O periodu koji ste Vi obradili u svom izveštaju.

5 O: Pa, ja mislim da iz izveštaja o borbenoj gotovosti se dâ zaključiti
6 da je bilo problema u početku i da su morali da se koriste sistemom telefonije
7 PTT-a. I očigledno je da je bilo problema. Neke centrale nisu radile, mislim.
8 Vojska je morala da koristi i nešto svoje opreme. I to je sve istaknuto u
9 analizi ovih izveštaja o borbenoj gotovosti, i one su procenjene kao veoma dobre
10 i da su koristili sistem PTT komunikacija kao sredstvo za komuniciranje.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, ja samo nešto hoću da
12 pitam. Znae, kada kažete "komunicirati" - ja nisam rođeni Englez, ja govorim
13 nešto engleskog i malo francuskog - ja znam da reč "*communiquer*" na francuskom
14 takođe može da se dovede u vezu /?može da znači "povezan"/. Na primer, ako u
15 hotelu naručite "*chambres communicantes*", to znači sobe između kojih će biti
16 vrata koja će ih povezivati.

17 Prema tome, ako se gleda u ovom kontekstu, ja bih isključio mogućnost da
18 "komunikacija" može značiti nešto drugo od onoga što Vi ovde tumačite u tekstu.
19 Možda neko ovde može da mi pomogne. Dakle, govorilo se prvo o komunikacijama, o
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 telefonu, teleksu, itd. Meni nije sasvim očigledno da, ako upotrebimo reč
2 "*communiqué*" na francuskom, da bi to samo to značilo na francuskom.

3 Dakle, ja Vas samo pitam – možda, takođe, i ako se pogleda originalna
4 verzija na B/H/S-u – da li je to ono kako bi to trebalo i razumeti?

5 Možda bi trebalo zatražiti i pomoć prevodilaca i pitati ih da li oni
6 mogu da isključe takvo značenje ove reči, ako se pođe od originalnog teksta,
7 dakle, na B/H/S-u. A i hoću da čujem od Vas da li "komunicirati" u ovom
8 kontekstu nužno znači telefoni, teleks, itd.?

9 [Odbrana se savetuje]

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo Loukas, pretpostavljam da su
11 prevodioci slušali moje primedbe i da su... i, naravno, i Vi ste imali vremena da
12 se konsultujete sa svojim timom i nekim ko govori taj jezik. No, možda biste
13 mogli pomoći prevodiocima i da im skrenete pažnju na relevantni deo gde se
14 govori o komunikacijama, i da vidimo onda da li to nedvosmisleno znači da je
15 prevod "komunikacije" u smislu telefona, teleksa, itd.

16 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Svakako, časni Sude.

17 Pa, ja mogu reći da sam B/H/S verziju dala našem referentu za predmet i
18 na ovu temu se mogu vratiti nešto kasnije. A samo u vezi sa ovim rečima koje je
19 rekao Beli /?na strani 17/. A možda bi bilo korisnije da moj referent za predmet
20 nađe taj deo na B/H/S-u i da onda to pročita, a da prevodioci to čuju.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, ja mislim da je to na desetoj
22 stranici. Mislim da je to otprilike nekoliko redaka sa dna.

1 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Možda biste mogli da nam date ERN broj.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Poslednje cifre su 725. Štaviše, iz
3 onoga što ja mogu da vidim, čini se da i u originalu stoji reč "komunikacija",
4 ili slično nekako tako. Dakle, slično reči "*communication*" na engleskom, odnosno
5 "*communication*" na francuskom.

6 Ja bih zamolio sada Vašeg referenta za predmet da polako pročita ovu
7 rečenicu na ćirilici. To je sedmi red sa dna, gde počinje nova rečenica. Mislim
8 da je to ta rečenica. To je otprilike negde na sredini ovog pasusa. Molim Vas,
9 gospodine, pročitajte ovo polako.

10 G. KARGANOVIĆ: "Do sada nismo bili u moguć... Do sada nismo bili u
11 mogućnosti da komuniciramo ni sa kim, sem naše regije Semberije i Majevice.
12 Dosad je ta saradnja bila dosta dobra."

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je to dovoljno, hvala.

14 Molim sada prevodioca da nam kažu da li reč "komunicirati" ovde treba
15 razumeti u tehničkom smislu – dakle, u smislu telefona, teleksa, itd. – ili bi
16 one mogle imati i šire značenje. Slušam engleski kanal u ovom trenutku.

17 [Pretresno veće i prevodioci se savetuju]

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, može doći do zabune, ne znam da
2 li "komunicirati" ima šire značenje, a sada gledam i Vas, gospođu Loukas, i
3 svedoka i gospodina Harmona – da li na engleskom "*to communicate*",
4 "komunicirati", ima šire značenje od čisto komunikacije, tehnički gledano?
5 Mislim da biste Vi mogli biti od pomoći.

6 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] To svakako obuhvata i ove druge oblike
7 komunikacije, tehničke oblike komunikacije.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Nemam nikakve sumnje u to. Ali
9 pitanje je da li treba ovo da shvatimo tako da ovo ima konkretno tehničko
10 značenje.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Mislim da je to dvosmisleno, ali možda bi
12 gospodin Harmon želeo nešto da kaže.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim da on potvrdno klima glavom.

1 G. HARMON: [simultani prevod] Slažem se sa tumačenjem Odbrane.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretpostavljam da se i Vi slažete sa
3 nama /?gospodine Brown/. Znam da niste stručnjak za lingvistička pitanja.

4 PREVODILAC: Svedok nema uključen mikrofoni.

5 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Sada je ovim sve više ovo zamućeno.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođice Loukas, to znači da osnova za...
7 Vaša pitanja se zasnivaju na nedvosmisleno utvrđenom ili na odgovorima svedoka.
8 Jer ceo ovaj paragraf, po mom mišljenju, bi mogao da ima potpuno jedno drugo
9 značenje.

10 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa, gledajući ovaj dokument, potpuno je
11 jasno da ima dvosmislenosti, nejasnoća.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ali bitno je da Vi znate da, tamo
13 gde se Vi koncentrišete isključivo na tehničko značenje, makar jedan od sudija -
14 a razgovarao sam sa svojim kolegom takođe - bi mogao da ima potpuno drugo
15 shvatanje tog dela. Jer biste mogli biti potpuno zatečeni ukoliko bi se pokazalo
16 da to ima konsekvence kasnije. Ovo je svakako samo jedna rečenica u dokumentu,
17 ali nije nebitna.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] A ako sada poredimo reč "komunikacija"
2 kako se shvata u engleskom, u američkoj verziji engleskog, škotskoj verziji
3 engleskog, australijskoj, ili u francuskom, onda bi nam posao mogao postati
4 zaista otežan.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, svakako. Izvolite nastavite,
6 gospođice Loukas.

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

8 P: Gledajući sada dalje aspekte ove sednice Skupštine, gospodin Dragan
9 Kalinić je uzeo reč, a to je na 22. stranici Vaše verzije iz fusnota.

10 G. HARMON: [simultani prevod] To je na 21. stranici /?verzije iz
11 tabulatora/.

12 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] U redu.

13 P: Dakle, gospodin Kalinić je uzeo reč i u jednom trenutku... to je u
14 drugom paragrafu, nekih četiri-pet redova dalje.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Krajišnik, napominjem za Vas
16 da je to na četrnaestoj stranici.

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

18 P: Kaže sledeće: "Ja bih hteo da se osvrnem na neke reči koje sam ovde
19 čuo i na neke informacije i ideje koje promiču ovih dana i koje bi kod našeg
20 naroda mogle da stvore izvesne zabune, pa bi ovo možda bilo mesto gde bi te
21 stvari trebalo da razjasnimo dok još ima vremena. Naime, ova bi Skupština od

1 svih odluka možda trebala da donese jednu najvažniju, a to je: jesmo li mi
2 izabrali ratnu opciju ili pregovaračku opciju?"

3 Čitajući šta je rekao gospodin Kalinić, potpuno je jasno, zar ne - ili
4 je makar moguće tumačenje onoga što je tu rečeno - da, na osnovu onoga što je on
5 dotad čuo na sednici Skupštine, on nije siguran da li oni govore o ratnoj opciji
6 ili pak o pregovaračkoj opciji?

7 O: Da, na osnovu te rečenice čini se da on ističe... da on, zapravo,
8 postavlja pitanje, i moguće je da on lično nije sasvim siguran, i iznosi svoje
9 mišljenje, a to je da je to ratna opcija.

10 P: I savršeno je jasno da, kao što biste mogli očekivati na bilo kojoj
11 sednici skupštine, parlamenta, bilo gde u svetu, a gde se vodi rat, da bi tokom
12 polemike bilo golubova i jastrebova? Odnosno, drugim rečima, da su neki za
13 vođenje pregovora, a neki za rat.

14 O: Da, moglo bi biti tako. Ne bih rekao svaki put, ali da, to je svakako
15 /?jedna/ od karakteristika u parlamentarnim sistemima.

16 P: U redu. Tokom ove sednice Skupštine, među govornicima bilo je i ljudi
17 koji su govorili o ratu, a bilo je s druge strane ljudi koji su govorili o
18 pregovorima za mir, zar ne?

19 O: Ako postoji bilo kakva dvosmislenost, možda bi moglo biti kod
20 gospodina Karadžića, ali mislim da - da upotrebim Vaše reči - niko ovde drugi
21 nije golub, i gospodin Karadžić govori o ratu. On kaže: "Mi smo u ratu."

1 P: Ali on ipak i dalje govori o pregovorima, zar ne? I o povlačenju
2 bilateralno dogovorenih granica?

3 O: Da, on jeste to pomenuo, ali mi smo već govorili o tom pitanju, i to
4 je delimično dvosmisleno, šta on time misli. On u uvodu svog govora pominje
5 pregovore, ali takođe pominje i rat, da su u ratnom stanju, govori o zauzimanju
6 teritorija, da su zauzeli značajne teritorije i da drže Sarajevo pod opsadom.
7 Tako da nisam u potpunosti siguran da je on ovde golub.

8 P: Ja nisam rekla da je on bio taj koji je bio /?golub/, za mirnodopsko
9 rešenje. Da se vratim na ovaj deo govora.

10 [Odbrana se savetuje]

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod]

12 P: Da. Mislim da je pitanje bilo: "Nije li jasno da u svakom
13 parlamentarnom sistemu biste očekivali da tokom sednice u skupštini u vreme kada
14 se vodi rat ima ljudi koji su jastrebovi, a drugi koji su golubovi? Odnosno,
15 neki koji su za ratnu opciju, a drugi za pregovaračku opciju."

16 O: Da. Ako je to teoretsko pitanje, moguće je da tokom sednice skupštine
17 ima ljudi koji su za ili koji su protiv sukoba.

1 P: U redu. Dalje tokom obraćanja gospodina Kalinića - to je na 22.
2 stranici verziji iz tabulatora - on govori o plaćenicima iz Libije, Sudana,
3 Irana, itd. Da li su plaćenici sudelovali u bosanskom sukobu, i koji su dolazili
4 iz krajeva koji su ovde navedeni?

5 O: To nije potpadalo pod predmet mog istraživanja za izveštaj. Međutim,
6 čuo sam da kasnije tokom rata jeste bilo pojedinaca koji su dolazili iz drugih
7 država; ne znam da li konkretno iz ovih država. Ali to nije nešto što je iz
8 opsega moje ekspertize niti što je bilo predmet, tema ovog izveštaja.

9 P: Da li Vam je poznato da li je Osama bin Laden bio tamo?

10 O: Iskreno da Vam kažem, ne bih mogao da odgovorim na takvo pitanje.

11 P: Idemo dalje i pređimo na obraćanje gospodina Vještice, gde on u
12 jednom trenutku, a to je na 26. stranici verzije s fusnotama...

13 G. HARMON: [simultani prevod] 24. stranica.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Puno se zahvaljujem gospodinu Harmonu.

15 P: Ono što me interesuje je zapravo na 25. stranici verzije iz
16 tabulatora. I on tu kaže, u sredini paragrafa kaže: "80% Srba su otišli iz
17 Bihaća. Veliki broj Muslimana je takođe otišao iz Bihaća i situacija je tu pred
18 sukobom."

19 Po Vašim saznanjima, gospodine Brown, da li biste nečim mogli da
20 osporite ovu izjavu?

21 O: Ne znam šta se dešavalo u to vreme u Bihaću. Jeste mi poznato da je
22 bilo krajeva gde su zaista srpske izbeglice dolazile iz drugih krajeva zemlje,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i jedan broj njih jeste zaista došao u Krajinu. Ali kad je reč o brojkama za
2 Bihać, ja Vam tu ne mogu biti od pomoći.

3 P: Ali savršeno je jasno, zar ne, da je bilo premeštanja ljudi sve tri
4 nacionalnosti, sva tri naroda, zar ne? Pre izbijanja rata.

5 O: Ne znam da li bih mogao detaljno da Vam odgovorim na to pitanje, da
6 budem iskren. Jedan izvestan broj Srba jeste bio došao u Krajinu iz zapadne
7 Slavonije i Hrvatske. Ali kad je reč o drugima, kada su došli i šta se zapravo
8 dešavalo /?pre/ marta, aprila - ja zaista ne bih mogao da Vam budem od pomoći.

9 P: Da li Vam je poznato ili pak u nekom od dokumenata koje ste pogledali
10 da li Vam je jasno pokazano da su se Srbi plašili zbog onoga što se desilo u
11 Hrvatskoj?

12 O: Nisam siguran, kad se radi o izveštajima JNA iz tog vremena, da li su
13 oni konkretno navodili, na primer, razgovore sa ljudima ili slično. Ali
14 pretpostavljam - a, ponavljam, ovo je u izvesnoj meri moje mišljenje - da ako
15 ljudi beže, dakle, iz zapadne Slavonije, ako imate srpske izbeglice odatle - da
16 to znači da su se verovatno plašili. Ali ne mislim da se o tome nužno govorilo u
17 dokumentima. Ono o čemu se govori su ciljevi, naročito kad je reč o aprilu,
18 martu i aprilu mesecu, o tome šta je JNA smatrala da je urađeno u zapadnoj
19 Slavoniji da se "zaštite Srbi da ne dođe do genocida Srba", mislim da je to
20 izraz koji je korišćen.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ali kad je reč o konkretnim dokumentovanim primerima, razgovorima sa
2 nekim pojedincima koji su se plašili – ne, ja nisam to video.

3 P: Unilateralno proglašenje nezavisnosti Hrvatske juna 1991. godine, da
4 li biste Vi mogli da nam kažete da se slažete ili ne slažete sa predlogom kojim
5 se tada zalagalo za ponovno korišćenje nekih starih ustaških simbola iz Drugog
6 svetskog rata?

7 O: Rat u Hrvatskoj nije nešto čime sam se detaljno bavio.

8 P: Ali bilo je otpuštanja Srba sa posla, zar ne?

9 O: To bih morao da prepustim nekome ko se time detaljno bavio. Ja se
10 nisam bavio ratom u Hrvatskoj. Time su se drugi bavili.

11 P: A Srbi koji su ostali morali su da potpišu izjavu lojalnosti.

12 O: /prevod engleskog transkripta: "Opet, mogu samo da ponovim svoj
13 odgovor. Ne znam."/

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođice Loukas, da postavljate sad
15 detaljna pitanja, a svedok je rekao da nije upoznat sa time... Naravno, možda bi
16 moglo da se potrefi da je, na Vaše peto ili šesto pitanje, bio upoznat sa
17 nečime, ali on je ovde stručnjak za nešto drugo.

18 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Preći ću dalje.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imate još dva minuta.

20 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Onda ćemo nastaviti sutra.

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavićemo s radom sutra.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Mogu li Vas pitati nešto, časni Sude? Da li
3 ćemo sutra završiti, jer bih ja morao u petak da odem iz zemlje na dve nedelje?

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi očekujemo da gospođica Loukas sutra
5 svakako završi s ispitivanjem.

6 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da li sutra imamo ceo dan na
7 raspolaganju?

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sutra ću Vam dati tačne brojke kada
9 počnemo s radom. Ali /?mogu Vam reći/ da do poslednje pauze Tužilaštvo je
10 iskoristilo šest sati i 45 minuta.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da li to uključuje i vaša pitanja?

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne, naša pitanja su takva da... a i to su
13 neutralna pitanja, ona ne idu u prilog niti Odbrane niti Tužilaštva.

14 Dakle, to znači da, ako se držimo one smernice od šest sati, Vi imate
15 nešto više od četiri sata, a do poslednje pauze ste iskoristili 45 minuta.

16 Dakle, otprilike ste do sada iskoristili nešto više od sat i 45 minuta, jer smo
17 počeli nešto pre 18.30h, što znači da, ako se toga držimo, imate nešto više od
18 dva sata – recimo, dva sata i 15-20 minuta.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da li to isključuje pitanja koja ste vi
2 postavili?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja nisam tačno uzeo u obzir koliko smo
4 mi postavljali pitanja svedoku tokom poslednjeg sata i svestan sam toga da smo
5 govorili o pitanju komunikacije. Ali recimo da će to biti negde u sredini druge
6 sednice; dakle, nakon prve pauze.

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Mogu li samo nešto da predložim? Jer ako
8 mi dopustite dva sata da ispitujem, ja neću moći da prođem kroz sav materijal
9 koji imam.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Istovremeno, gospođice Loukas - ja ne
11 govorim u svoje vlastito ime, već u ime celog Veća - kada se ima na umu prvi deo
12 Vašeg unakrsnog ispitivanja, to ne ohrabruje Pretresno veće da Vam dopusti više
13 od uobičajenih 60% vremena.

14 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Na koji deo konkretno mislite?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Na početak, recimo prvih 35 minuta.

16 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Kad sam govorila o nezavisnosti svedoka?

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Na više načina. Mi ćemo razmotriti, ali

1 ne bih želeo da budete zatečeni sutra ujutru ukoliko Pretresno veće – uzećemo u
2 obzir i ovaj drugi deo ispitivanja – se bude relativno striktno držalo smernice
3 od 60%.

4 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Želela bih da kažem da ispitivanje i
5 detaljno ispitivanje o 16. sednice Skupštine je od ključne važnosti za unakrsno
6 ispitivanje ovog svedoka.

7 A pod dva...

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ukoliko se to svodi na to, u toj meri
9 unakrsno ispitivanje u velikoj meri sliči glavnom ispitivanju i vi ste nam
10 skrenuli pažnju na izvesne delove – dakle, i gospodin Harmon iz Tužilaštva i Vi,
11 gospođice Loukas, u Odbrani – dakle, na delove koje vi smatrate da su važni. A
12 često se dešava, osim kada se čita tekst... jer, ako kažete Pretresnom veću:
13 Želela bih da vam skrenem pažnju na sve one delove gde ljudi još uvek govore o
14 pregovorima za mirnodopsko rešenje umesto o ratu, a ukoliko Tužilaštvo kaže: Mi
15 bismo želeli da vam skrenemo pažnju na strateške ciljeve, gde ljudi govore o
16 ratu, onda bi Pretresno veće moglo da svari takvu informaciju i sâmo izvede svoj
17 sud. Ali... ne bih želeo da umanjim Vašu ulogu, gospodine Brown, ali veoma često
18 se dešava da se samo čitaju delovi i kaže se: Da li tu zaista stoji ono što smo
19 pročitali? A Pretresno veće može da donese sud o tome /?zna da čita/.

20 Možda bi Vam to bilo od pomoći. Na primer, ako kažete na početku: Želela
21 bih da Vam skrenem pažnju, svedoče, na tu i tu stranicu, i tu i tu stranicu, gde
22 se sve govori o pregovorima o miru, onda bismo mi ubrzano mogli da potražimo te

1 delove, i ako svedok kaže: Da, to je ono što sam i ja takođe pročitao... Jer
2 znate, veoma često to ne ide ništa dalje od toga.

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Ali moram reći, časni Sude, da kada se
4 pogleda kako je Tužilaštvo se vodilo ovime, upravo to se desilo. Čitali su -

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja kažem da to veoma liči. A moglo bi
6 pet puta brže da se uradi nego što Vi to radite. Pa čak i ako bi bilo nekih
7 konkretnih delova, i navedete spisak: Želela bih da skrenem pažnju na taj, taj i
8 taj deo, onda budite uvereni da bi to moglo jednostavno samo da se podvuče u
9 tekstu.

10 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pristup gospodina Harmona bio je da vodi
11 svedoka kroz izabrane delove, a ja isto radim, vodim svedoka kroz izabrane
12 delove koji se ne poklapaju sa onim već navedenim delovima. Dakle, ako Vi kažete
13 da postoji neki kraći pristup - ja se slažem u potpunosti sa time - onda bi to
14 trebalo da prihvate i Tužilaštvo i Odbrana. I ja sam spremna da, ukoliko je
15 potrebno, dostavim izdvojene delove iz 16. sednice. Ali mislim da bi takođe bilo
16 od koristi za Veće da čuje reakciju svedoka, kada govorim o njegovom
17 kredibilitetu - verovatno ne bih trebala o tome da govorim pred njime - dakle, o
18 njegovom kredibilitetu kao svedoka veštaka.

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali on nije svedok veštak za
2 politički razvoj događaja tokom sednica Skupštine. I on se ne može okriviti za
3 to. On kaže: Pa, to je to što piše, i tako je.

4 GĐA LOUKAS: /nedostaje simultani prevod/

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jer nama je rečeno da, ako nastavimo
6 sada do 19.30h, da zaista ne bismo trebali da idemo dalje nakon 19.30h.

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Jasno mi je. Ali bih ja želela da tokom
8 dela unakrsnog ispitivanja govorim i o unakrsnom ispitivanju gospodina Browna u
9 predmetu *Brđanin*, kad ga je ispitivao gospodin Akerman. Možda bih mogla da vam
10 dostavim ceo taj relevantni deo.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li imate prigovora, gospodine Harmon?

12 G. HARMON: [simultani prevod] Ne. Ali bih želeo da dobijemo primerke
13 transkripta. Dakle, najpre bih želeo da vidim koji delovi će biti citirani.

1 GDA LOUKAS: [simultani prevod] Ja jednostavno predlažem da celo unakrsno
2 ispitivanje bude.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ostavljam stranama da vide da li će se
4 dogovoriti ne samo o principu, već i o tehničkom načinu kako će se to rešiti, u
5 narednih deset minuta koje imate pred sobom.

6 Hvala Vam, gospodine Brown, što ste došli i danas. Jasno, doći ćete i
7 sutra. I primili smo k znanju da biste želeli da završite sa svojim svedočenjem
8 sutra, i završićete. A naloženo Vam je da ni sa kim ne govorite o dosadašnjem
9 iskazu niti o iskazu koji ćete nam dati.

10 SVEDOK: [simultani prevod] Svakako.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prekidamo s radom. Nastavićemo sutra u
12 9.00h.

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

14 ... Sednica završena u 19.38h.

15 Nastavak zakazan za četvrtak,

16 14.07.2005., u 9.00h.